

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ YAYINLARI NO: 28

BARIŞ VE SİLÂHSİZLANMA

10 TEMMUZ DÜNYA HUKUK GÜNÜ NEDENİYLE
BİRLİKCE DÜZENLENEN SEMPOZYUM

10 TEMMUZ 1978

A N K A R A

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ
10 TEMMUZ DÜNYA HUKUK GÜNÜ
BARIŞ VE SİLÂHSİZLANMA
SEMPOZYUMU

10 TEMMUZ 1978

KIZILAY DERNEĞİ GENEL MERKEZİ TOPLANTI SALONU

P R O G R A M

- 1 — Açılış
Av. Faruk EREM - TBB Başkanı
- 2 — Sırrı ATALAY - C. Senatosu Başkanı
- 3 — Hasan Esat IŞIK - Millî Savunma Bakanı
- 4 — Dünya Hukuk Günü
Av. İlhan KUTAY - TBB Genel Sekreteri
- 5 — Barış - Silâhsızlanma - Türkiye'nin Dış Politikası
Av. Faruk EREM - TBB Başkanı
- 6 — Barış Savaşımı ve Silâhsızlanma
Mahmut DİKERDEM - Barış Derneği Başkanı
- 7 — Konuşma
Av. Orhan APAYDIN - İstanbul Barosu Başkanı
- 8 — Barış ve Silâhsızlanma
Av. Enver ARSLANALP - TBB Başkan Yardımcısı
- 9 — Silâhlanmanın Temelinde Yatan Kapitalizmdir
Dr. Fikret BAŞKAYA - DİSK Siyasal ve Sosyal İlişkiler Bşk.
- 10 — İnsanlığın Sorunları ve Askerî Harcamalar
Bursa Barosu
- 11 — Tartışma
- 12 — Kapanış
Av. Faruk EREM - TBB Başkanı

SEMPOZYUMA KATILANLAR

Millî Savunma Bakanı	Hasan Esat IŞIK
Anayasa Mahkemesi Başkanı	Kâni VRANA
Yargıtay Başkanı	Cevdet MENTEŞ
Danıştay Başkanı	İsmail Hakkı ÜLGEN
Askerî Yargıtay Başkanı	Sabri KIRIŞÇIOĞLU
Yüksek Hakimler Kurulu Başkanı	Mazhar BUDAK
Yargıtay Baş Savcısı	Kâzım AKDOĞAN
Danıştay Baş Kanun Sözcüsü	Ali Rıza ALPASLAN
Adalet Bakanlığı	Fevzi UYGUNER
Hukuk İşleri Genel Müdürü	
Adalet Bakanlığı	
Kanunlar, Plânlama ve Araştırma Genel Müdürü	Kemalettin ALİKÂŞIFOĞLU
Ankara Üniversitesi	
Hukuk Fakültesi Dekanı	Prof. Dr. Turgut AKINTÜRK
Hacettepe Üniversitesi	
İdarî Bilimler Fakültesi	
Öğretim Üyesi	Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM
Barış Derneği Genel Başkanı	Mahmut DİKERDEM
Barış Derneği Genel Sekreteri	Av. Enis COŞKUN
Çağdaş Hukukçular Derneği Genel Başkanı	Av. Niyazi AĞIRNASLI
DİSK Siyasal ve Sosyal İlişkiler Başkanı	Dr. Fikret BAŞKAYA

Ağrı Barosu Başkanı

Av. M. Sait KAYA

Adana Barosu Yönetim Kurulu
Üyesi

Av. Zafer SAKA

Bursa Barosu Başkanı

Av. şükri AKMANOY

Bursa Barosu Yönetim Kurulu
Üyeleri

Av. Dr. Oğuz ÖĞÜN
Av. Üstün ALPMAN
Av. Turan BAşARAN

Denizli Barosu Başkanı

Av. A. Behçet ÇOMAKOĞLU

Hatay Barosu Temsilcisi

Av. E. şükri ULUĞ

Izmir Barosu Yönetim Kurulu
Üyesi

Av. Ayten BASKIN

Konya Barosu Başkanı

Av. İhsan ONAR

Sivas Barosu Temsilcisi

Av. Zühal ARAT

SEMPOZYUMA GÖNDERİLEN MESAJLAR

Sayın Cumhurbaşkanı'nın Mesajı:

Sayın Prof. Faruk Erem

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Birliğinizce 10 Temmuz Dünya Hukuk Günü nedeniyle düzenlenen Barış ve Silâhsızlanma konulu sempozyuma davetiniz için teşekkür ederim. Çalışmalarınız süresince ortaya konulacak görüş ve önerilerin Barış ve Silâhsızlanma gibi çağımızda tüm ulusların özlemi olan bu konulara yararlı katkılar getirmesini diler, toplantıya katılan değerli konuklara sevgiler sunarım.

S. Fahri KORUTÜRK
CUMHURBAŞKANI

Sayın C. Senatosu Başkanının Mesajı:

Dünya Hukuk gününün Türkiye'de 10.7.1967 tarihinde ilânının Türkiye Barolar Birliğince kutlanılışını ve bu nedenle, özellikle barış ve silâhsızlanma sempozyumunun düzenlenişini çok anlamlı buluyor ve bu yoldaki girişimi övgü ve beğence ile anıyorum.

Ashnda sırf bütün dünyayı kapsamına alıcı nitelikte hukuk gününün benimsenmiş ve kutlanmış olmasında ulusların bir arada ve barış içinde ilişkilerini sürdürmeleri anlam olarak ifadesini bulmaktadır. İnsanlar sevinç ve mutluluk günlerini paylaşabiliyorlarsa aralarında dostluk, kardeşlik, diğer bir adıyla barış ilişkileri kurulmuş demektir. Ama, paylaşılan günler özellikle hak ve adaleti içeren hukuk mühürüyle damgalanmışsa, sağladığı yararlar daha açık ve belirgindir.

Bilindiği gibi devletlerin barış içinde yaşamaları, güçlerini bu yolda kullanmaları için türlü adımlar atılmış, uluslararası uğraşılarda bulunulmuştur. Bunların en önemlilerinden biri de 1973 yılında Helsinkide başlayıp 1975 yılında yine Helsinkide sonuçlanan Avrupa Güvenliği ve İşbirliği Konferansı'dır. Bu Konferans sonunda konferansa katılan devletlerce imzalanan 1 Ağustos 1975 günlü güvenlik ve işbirliği konferansı son senedi somut bir başarı belgesi olarak nitelendirilebilir.

Bu amaçla, daha nice toplantılar düzenlenmiş, görüşmeler yapılmış, barış ve silâhsızlandırma yolunda uğraşılarda bulunulmuştur. Bu yoldaki dilekler bazen nükleer silâhların yasaklanması, bazen kimyasal ve biyolojik olanakların savaş dışı bırakılması ve tüm bu teknik gelişmelerin insanların mutluluğu uğruna ve barış için kullanılması biçiminde ortaya konmuştur. Kuşku yokki, bugün istenilen düzeye ulaşıldığı ileri sürülemez.

Gönül isterki, hukukun üstünlüğü kuralı, uluslararası ilişkilerde de içtenlikle benimsensin ve uluslararası barış bu yolla kurulsun, o zaman özlenen huzur ve güven havası sağlanmış ve bütün

dünyayı etkisi altına almış olacaktır. Bir ölçüde uluslararası barış ile, ulusal barışın birbiriyle yakından ilişkili olduğu kuşku götürmez. Ben Birliğinizin uğraşlarını bir bakıma bu yolda atılmış adımlar olarak da değerlendiriyor ve bu doğrultudaki çabalarınızda da başarılar diliyorum.

Saygılarımla.

Avukat Sırrı ATALAY
CUMHURİYET SENATOSU
BAŞKANI

NOT : Sayın Başkan özürleri nedeniyle toplantıya katılamamış, yukarıdaki metin kendileri adına sunulmuştur.

Sayın Başbakan'ın Mesajı:

Sayın Av. Faruk Erem

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

10 Temmuz Dünya Hukuk Gününü kutlarım. Dünya ilişkilerinde sosyal adaleti sağlamaya, eşitliği gerçekleştirmeye ve insan haklarını korumaya yönelik hukuk kurallarını ve barışı egemen kılmada başarılı olmasını dilerim.

Dünya Hukuk Günü nedeniyle Birliğinizce düzenlenen sempozyumda çağımızın dünya ülkelerinin ve ülkemizin önemli sorunlarından birisini oluşturan Barış ve Silâhsızlanma konusunun seçilmesi devletler ve çeşitli ülkelerde yaşayan insanlar arasında sevgi, kardeşlik ve dayanışmaya öncelik tanıyan ilişkilerin kurulmasında olumlu katkılarda bulunacaktır.

Size, Birliğiniz üyelerine ve sempozyuma katılanlara mutluluk ve esenlik diler, saygılar sunarım.

Bülent ECEVİT
BAŞBAKAN

Av. Faruk Erem

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Dünya Hukuk Günü nedeniyle düzenlenen Barış ve Silâhsızlanma Sempozyumuna nazik davetiniz için teşekkür ederim. Sempozyumun başarı içinde geçmesini diler saygılar sunarım.

Orhan Eyüboğlu

Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

Sayın Faruk Erem

Türkiye Barolar Birliği Başkanı — Ankara

Bütün dünya ulusları tarih boyunca barış uğruna savaşın acılarını tatmış acı sonuçlarını yaşamıştır. Dünya barışı tüm ulusların en insancıl nihai amacıdır. Kuşkusuz bu amaca varabilme silâhlanmayla yani savaş yoluyla olmamıştır ve olmayacaktır.

Dünya Hukuk Gününde ele alınan bu çok önemli konunun Dünyaya ve Türkiye'ye barış getirmesine katkıda bulunmasını diler, selâm ve saygılarımı sunarım.

Dr. Lütfi Doğan

Devlet Bakanı

Sayın Av. Faruk Erem

Türkiye Barolar Birliği Başkanı — Ankara

Dünya Hukuk Günü nedeniyle düzenlenen Barış ve Silâhsızlanma Sempozyumu çağrınıza teşekkür ederim. Başarılı geçmesini diler, saygılar sunarım.

Mehmet Can

Adalet Bakanı

Sayın Av. Faruk Erem
Türkiye Barolar Birliği Başkanı — Ankara

Barış ve Silâhsızlanma Sempozyumu için göndermiş olduğunuz nazik davete teşekkür ederim. İnceleme gezisinde olmam nedeniyle katılamıyorum. Başarılarınızı kutlar sevgi ve saygılar sunarım.

Vecdi İlhan
Orman Bakanı

Sayın Av. Faruk Erem
Türkiye Barolar Birliği Başkanı — Ankara

Barış ve Silâhsızlanma konulu Sempozyum nedeniyle nazik çağrınıza teşekkür eder başarılı geçmesi dileğiyle saygılar sunarım.

Ali Topuz
Köy İşleri ve Kooperatifler
Bakanı

Sayın Av. Faruk Erem
Türkiye Barolar Birliği Başkanı — Ankara

Barış ve Silâhsızlanma Sempozyumuna İstanbul seyahatim nedeniyle katılamıyorum. Başarılar diler, saygılar sunarım.

Güneş Öngüt
Ulaştırma Bakanı

Sayın Av. Faruk Erem

Türkiye Barolar Birliği Başkanı — Ankara

Nazik çağrınıza çok teşekkür ederim. Bakanlıktaki işlerimin yoğunluğu nedeniyle Barış ve Silâhsızlanma Sempozyumuna katılamıyacağımı üzülererek belirtmek isterim. Bu sempozyumdaki tartışmalarınızın barışın güçlenmesinde ve silâhsızlanmanın kolaylaşmasında katkısı olacağını düşünmek şimdiden sevinç vericidir.

Başarılar diler, saygılar sunarım.

Doç. Dr. Ahmet Taner Kışlalı

Kültür Bakanı

Sayın Av. Faruk Erem

Türkiye Barolar Birliği Başkanı — Ankara

Ülkemizin olduğu kadar insanlığın da sorunlarına çözüm arayan inşai çabalarınızla övünç duyduğumu belirtmeyi ödev bilirim. Dünya Hukuk Günü nedeni ile düzenlenen Barış ve Silâhsızlanma Sempozyumunun tüm uluslararası dostluk bağlarının güçlenmesi dileği ile size ve sempozyuma katılan tüm üyelere saygılar sunarım.

Yüksel Çakmur

Gençlik ve Spor Bakanı

Sayın Av. Faruk Erem

Türkiye Barolar Birliği Başkanı — Ankara

Adli araverme öncesindeki yoğun işlerim nedeniyle barış ve silâhsızlanma sempozyumuna katılma zevkinden yoksun kalmış bulunuyorum. Nazik davetiniz için teşekkür eder çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Kâzım Akdoğan

Cumhuriyet Başsavcısı

Sayın Prof. Dr. Faruk Erem

Türkiye Barolar Birliği Başkanı — Ankara

Dünya Hukuk Günü dolayısıyla düzenlemiş bulunduğunuz “Barış ve Silâhsızlanma Sempozyumu”na, Fakültemizin yoğunlaşan kuruluş faaliyetleri dolayısıyla, katılma olanağını bulamadığım için üzgünüm. Sempozyumun başarılı geçmesi dileklerimi, nazik davetiniz için teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Prof. Muhittin Alam

Ege Üniversitesi

Hukuk Fakültesi Dekanı

Sayın Av. Faruk Erem

Türkiye Barolar Birliği Başkanı — Ankara

Ülkemize ve dünyaya barışın yerleşmesinin gecikmeyeceğine inançla teşekkür eder, Sempozyuma katılan değerli konuşmacılara başarılar dileğiyle saygılar sunarım.

Bilsay Kuruç

Devlet Plânlama Teşkilâtı

Müsteşarı

Sayın Av. Faruk Erem

Türkiye Barolar Birliği Başkanı — Ankara

Dünya Hukuk Gününde düzenlenen Barış ve Silâhsızlanma Sempozyumuna ani çıkan bir mazeretim sebebiyle katılamadığım için çok üzgünüm. Sürekli bir barışın sağlanması ve tüm insan kırımına yol açabilecek silâhlanmanın önlenmesi, nötron bombasının yasaklanması konularında Türk Hukukçularının seslerini dünyaya duyurmasına olanak veren Sempozyumun yararlı sonuçlar vereceğine inanıyorum. Türkiye Baroları hukuk yoluyla sürekli barışın sağlanmasında diğer ülkelerdeki hukuk kuruluşlarıyla işbirliği yaparak savaşım-larını sürdüreceklerdir.

Değerli kişiliğinizde Sempozyuma katılan barış severleri İstanbul Barosu adına saygı ile selâmlar başarılar dilerim.

Av. Orhan Apaydın

İstanbul Barosu Başkanı

Türkiye Barolar Birliği Barış ve Silahsızlanma Sempozyumu'na,

Günümüzde emperyalizmin çok uluslu tekelleri silahlanmayı alabildiğine hızlandırmaya çalışırken, tüm dünya halklarından, sömürülen kitlelerden barış çağrıları yükseliyor. Her yerde barış güçleri savaşa, silahlanmaya karşı savaşıyor. Ülkemizde de barış savaşımı gün geçtikçe güçlenmekte, geniş kitlelere malolmaktadır. Böyle bir ortamda Türkiye Barolar Birliğinin düzenlediği "Barış ve Silahsızlanma" Sempozyumunu, Türk Tabipleri Birliği, Türk hekimleri olarak kutluyoruz.

İnsan sağlığını ve yaşamını korumak, sürdürmek ve geliştirmekle görevli olan biz hekimler ve tüm sağlık emekçileri savaşa, silahlanmaya, nötron bombasına ve her türlü kitle kırım aracına karşı savaşıyor. Çünkü savaş, silahlar; insana, insanlığa, en temel gereksinimleri pahasına, acı, kan, ölüm getirir. Oysa görevimiz insanın acılarını dindirmektir, öldürmek değil, yaşatmaktır.

Dünya halklarının temel gereksinmelerinin tümünü karşılayabilecek harcamanın 10 katı, ayrılmaktadır her yıl, silahlanma için. Ülkemiz de bunun ülke çapında örneğini vermektedir. Genel Bütçeden sağlık hizmetlerine ayrılan pay yüzde 2,9 u aşamıyor iken Milli Savunma Bütçesi yüzde 30 ları aşmaktadır. Oysa sağlık bütçesinde, genel bütçeden ayrılacak, yüzde 10 luk bir artış, emekçi halkımızın sağlık sorunlarına bir ölçüde çözümler getirebilirdi. Bunun içindir ki, 10 gün kadar önce yapılan Türk Tabipleri Birliği Büyük Kongresinde, sağlık bütçesinin en az yüzde 15 e çıkarılması, gerekirse Milli Savunma bütçesinden pay aktarılması istemleri dile getirilmiştir.

Barış ve silahsızlanma tüm dünya halklarının ve Türkiye halkının ortak özlemi, istemi olmuştur artık. Barış savaşımı, demokrasi, bağımsızlık, özgürlük savaşımının ayrılmaz bir parçasıdır.

Türk Tabipleri Birliği ve Türk hekimleri her konuda olduğu gibi, barış ve silahsızlanma savaşımında da demokrasi güçlerinin yanındadır ve yanında olacaktır.

Türk Tabipleri Birliği
Merkez Konseyi

Barış ve Silahsızlanma Sempozyumu Başkanlığına,

Toplumsal yaşamımızın etkin ve saygın kuruluşlarından birisi olan Türkiye Barolar Birliği'nin "barış ve Silahsızlanma Sempozyumu" için yaptığı çağrıyı sevinçle aldık. Herşeyden önce bu onurlu çabasından dolayı Türkiye Barolar Birliği'ni kutlar, sempozyuma başarılar dileriz.

Barış ve Silahsızlanma sorunları dünyamızın en güncel, en ivedi sorunları olma özelliğini bugün de sürdürmektedir. İki büyük savaşın tüm acı ve yıkımını yaşamış olan dünyamız da bugün iki süreç bir arada işlemektedir: Bir yanda kalıcı ve adil bir barış sağlama, insanlığı yeni bir savaşın yıkımından koruma, uluslararası güvenlik ve işbirliği olanaklarını geliştirme, siyasal yumuşamayı askersel yumuşama ile tamamlayarak "detant"ı derinleştirme çabaları... Öte yanda, yeni savaş odakları yaratma, yığınsal kırım silahları geliştirme, halklar arasında düşmanlık duyguları yaratarak "soğuk savaş" döneminin güvensiz ortamını canlandırma girişimleri...

Bu süreçlerin hangisinde yer alınacağı, bu çabaların hangisine katılacağı sorunu sınıfsal bir sorundur. İşçi sınıfının kopmaz bir parçası olan basın emekçileri de bu iki süreç içinde yerlerini belirlemişler, barıştan ve silahsızlanmadan yana olan güçlerin yanında yerlerini almışlardır.

Basın emekçileri, halkın ve olayların içinde yaşayan, yığınların özlem ve istemlerini en yakından gözleyen ve yansıtan kimselerdir. Sınıfsal çıkarları da göz önüne alındığında, basın emekçilerinin savaşa ve silahlanmaya karşı olmaları, barış ve silahsızlanma savaşımına aktif olarak katılmaları doğaldır.

Barış ve silahsızlanma çabalarının, yalnızca devletler ve hükümetler arasındaki resmi görüşmelerle sınırlı kalmamasında, bu güncel ve can alıcı sorunların en geniş halk yığınlarına maledilmesinde özellikle basına ve basın kuruluşlarına büyük görevler ve sorumluluklar düştüğünün bilincindeyiz. Çağdaş teknolojik gelişmeler sonucu yığınsal iletişim araçlarının ve bu arada basının kazandığı önem ve etkinlik dikkate alınırca, söz konusu görev ve sorumluluğun çapı daha da iyi anlaşılacaktır. Basın emekçileri ve basın emekçilerinin ekonomik-demokratik yığın örgütü olan Türkiye Gazeteciler Sendikası olarak, dünya barışı doğrultusundaki tüm çabaları etkin bir biçimde

desteklemeyi ve sermeya basınının bu dođrultuya ters dűřen davranıřlarına karřı çıkmayı onurlu bir gűrev bilmekteyiz.

Tűrkiye Barolar Birliđi'nin dűzenlediđi "Barıř ve Silahsızlanma Sempozyumu"nu bu duygularla selâmlarken, silahlanma yarıřına son verilmesi, tűm yıđınsal kırım silahlarının yasaklanması, insanlık dűřmanı nűtron bombasının yapımının durdurulması, Helsinki Konferansı'nda alınan kararların yařama geçirilmesi yolunda bűtűn dűnyada sűrdűrűlen çabaların bařarıya ulařmasını dileriz.

Tűrkiye Gazeteciler Sendikası
Ankara şubesi
Yűnetim Kurulu

BİLDİRİLER

BARIŞ VE SİLAHSIZLANMA

Hasan Esat IŞIK
Milli Savunma Bakanı

Sayın Başkan,

Değerli Konuklar,

10 Temmuz ülkemizde de dünya hukuk günüdür. Bugün bunu kutluyoruz. Toplantıyı düzenliyenlere içten teşekkür ederim. Hem iç koşullar, hem dış koşullar bizi her zamandan ileri "Hukuk düzeni" üzerinde durmaya çağırıyor.

Bu toplantı BM. Özel Genel Kurulunun silahsızlanma üzerindeki görüşmelerin bitiminden hemen sonra yapılıyor. Bu bir raslantı fakat iyi bir raslantı.

Şunu da belirtmek isterim, bir Türk Başbakanı ilk defa BM. Genel Kurulunda konuşuyor ve konu "Silahsızlanma". Bu raslantı değil. Hükümetin konuya verdiği önemin işareti.

Ülkemizde içte ve dışta barışa, kardeşlik, hukukun egemenliği ve bunlardan ayrılmayacak Silahsızlanma konularına büyük önem verilir.

Bir süredir içinde yaşadığımız ortamı gözönünde bulundurursak, belki bu söylediklerim pek inandırıcı değildir. Ama inanın Türk ulusunun tümü olarak gerçek; söylediğimdir. Şiddet eylemleri ulusumuzun duygularına ters düşerek devam ettirilmek istenmektedir. Fakat sonu gelecektir. Hükümet bugün şiddet eylemleri arasında benden yana, bana karşı diye bir ayırım yapmaksızın nereden gelirse gelsin bu tür eylemlere karşı koymaya kararlıdır. Halkımız da bir avuç talihsizler ve kandırılmışlar dışında bunu istemektedir. Hükümet ile halk aynı özlemde birleşti mi bu gerçekleşir. Onun için bugün insafsız.

ca öldürülen evlatlarımızın acısını benliğimizin en derinlerinde duy-
makla beraber yarına güvenle bakıyoruz. Şiddetliklerin son bulaca-
ğına, ülkemizde hukuk devleti kurallarının egemen olacağına kar-
deşliğe, karşılıklı sevgi ve saygıya kavuşacağımıza inanıyorum.

İnsanlığın geçirdiği çok acı tecrübelere rağmen barış ve güvenli-
ğin yerleşmediği dünyamızda barış ve silahsızlanma arasındaki ilişki
ve bunun hukuki yönleri, çağımızın koşullarında üzerine dikkatle
eğililmesi gereken boyutlar kazanmıştır.

Nitekim, BM. ilk kez olarak silahsızlanma için bu yıl toplanmış-
tır. Türkiye başından beri böyle bir silahsızlanma özel genel kurulu
toplantısı fikrini desteklemiş ve bu amaçla kurulan hazırlık komite-
sinin üyesi olmuştur. Silahsızlanma Özel Genel Kurulunun daha önce
yeni dünya ekonomik düzeni konusunda yapılmış Özel Genel Kurul
toplantılarından hemen sonra düzenlenmiş olması son derece anlamlı-
dır. Yeni ekonomik düzen ve silahsızlanma bugün insan oğlunun kar-
şılaştığı en önemli konulardır ve her iki konu birbirine yakından bağ-
lıdır. İnsanlığın gelişmesine baktığımızda bu gelişmenin eşitliğe doğ-
ru bir gelişme olduğunu görmemek olanaksızdır. Daha eşit ve hakça
bir düzenin, toplumlar içinde ve devletlerarası ilişkilerde silahsızlan-
maya ve barışa yapacağı katkıların değeri büyük olacaktır. Bunun
yanında, silahsızlanma gerçekleşikçe serbest kalacak kaynakların
daha adil ve eşit bir ekonomik düzen kurulmasını hızlandıracağı
açıktır. Böyle ilişkiler düzenin, silahsızlanma için ve kalıcı ve devam-
lı bir barış için gerekli olan karşılıklı güven havasının yaratılmasın-
daki önemini hepimiz bilmekteyiz.

Silahsızlanma alanında yapılabilecek düzenlemeler kuşkusuz
mevcut Milletlerarası ilişkiler ve siyasal ortam çerçevesinde verebil-
diği meyvayı verebilecektir. Ancak, Milletlerarası ilişkileri "Değiş-
mez" kabul etmek doğru değildir. Dünyada yumuşamanın daha da
yerleşmesi ve yeni bir ekonomik düzen ilkelerinin giderek anlam
kazanması, silahsızlanma sürecine hız verecektir. Geçerli yeni bir
uluslararası ilişki düzenine erişmek daha adil ve eşit bir ekonomik
düzen kurma ve yumuşama ile silahsızlanmayı gerçekleştirebilme
yolundaki başarılarla bağlıdır. Bugün yumuşama, büyük ölçüde cay-
dırıcılık dengesine dayanmaktadır. Ancak bu denge, devamlı bir ka-
lıcı denge olmaz; ufak bir kıpırdama ile bozulmaya mahkûmdur. Ku-
rulması gerekli yeni dengenin daha sağlam esasa oturtulması gerek-
lidir. Böyle bir denge uluslararası karşılıklı güvene ve barışı de-
vam ettirme arzu ve çabalarına dayanmalıdır. Son yıllarda çeşitli böl-

gelerde birçok ülkelerle aramızdaki ilişkilerde gerçekleştirilen daha iyi ve daha olumlu siyasal koşullar yumuşama açısından önem taşır. Fakat bu olumlu hava bütün dünya ölçüsünde boyut kazanmalıdır. Buna da katkıda bulunmak bizim için görevdir. O zaman yumuşama sürecinin devam edeceğine daha güvenle bakabiliriz. Bu çerçevede Orta Avrupa'da yürütülmekte olan karşılıklı ve dengeli kuvvet indirimleri gayretlerinin yerel kalmayıp genelleşmesi gerekli olduğuna inanıyoruz.

Silahsızlanma çabalarında gözönünde tutulması gereken bir unsur da, varılacak anlaşmaların yeterli denetime tabi olması gerektiğidir. Bu konuda yapılacak düzenlemelerde BM.in daha etkin bir rol oynaması uygun olacaktır. Teknolojik gelişmeler bu tür denetimi kolaylaştıracak niteliktedir. Bu konuda ne gibi denetim usullerinin geliştirilebileceği sorununu incelemek üzere bir bilim heyetinin BM. çerçevesinde kurulması yararlı olacaktır.

Karşılıklı anlayışın, güvenin ve dostluğun Silahsızlanma gayretleri için önemli koşullar olduğunu bilmekteyiz. Bu konuda eğitimin rolü küçümsenemez. Eğitimle, en güçlü ülkenin değil, diğer toplumlarla geçinebilen ülkenin büyük ülke olduğu, en küçük yaştan itibaren evlatlarımıza belirtilmelidir. Büyüklüğü üstünlükte değil hakça ilişkiler kurabilmekte ve eşitlikte aramalıyız; bunu öğretmeliyiz. Diğer taraftan, dostluk ve karşılıklı güvenin gelişmesi konusunda insanlar arası temas sıklığı, kültür ve bilgi alış-verişinin önemini küçümseyemeyiz. Modern ulaşım ve iletişim de dünyayı giderek küçültmekte ve bireyleri birbirine yaklaştırmaktadır. Bu da gözönünde tutulması gereken olumlu bir unsurdur. Son yıllarda silahsızlanma çabalarına kamu oyunun etkin bir şekilde katkıda bulunduğunu gözlemekteyiz. Bu kamu oylarının siyasal iktidarda giderek etkin bir rol oynamalarının sonucudur. Nitekim Türkiye, kamu oyunun yapabileceği etkin katkının bilinci ile dünyada yapılan silah satışlarının ilan ve tescili fikrini destekliyeceğini BM. de açıklamıştır.

Bu çerçevede, silah sanayiinin özel durumuna da kısaca değinmek istiyorum. Silah sanayii toplumun denetimine alınmadığı, şirketlerin ister istemez öncelik verdikleri kâr amacının etkisinde kaldığı sürece tehlikeli durumların ortaya çıkması olasıdır. Aksine, silah yapımında ve satışında devletler arasında karşılıklı kontrol ve birbirine bağımlılık, olumlu yönde frenleyici bir etkidir. Devletler bu konu üzerinde ciddiyetle durmalıdır. Silah kaçakçılığının önlenmesi yolundaki çabaların başarıya ulaşması açısından da bu önemlidir.

Silahsızlanma meseleleri Türk dış politikasında önemli bir yer tutmaktadır. Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye, kuşkusuz soğuk harbin yaratacağı silahlanmanın ekonomik ve toplumsal gelişmeyi frenleyici etkilerini belki bir çok ülkeden daha çok hissetmiştir.

Özel coğrafi ve jeopolitik durumu dolayısıyla soğuk harp devrinde Türkiye bilinen nedenlerle bazı gerginliklerin dışında kalamamıştır. Ancak koşulların iyileşmesiyle beraber, yumuşama sürecinin gelişmesi için devamlı surette gayret göstermekten de kaçınmamıştır. Helsinki nihai senedinin imzalanmasını ve hatta konferansın toplanmasını beklemeden yumuşamaya artarak katkıda bulunmuştur. Türkiye, kendi ulusal güvenliğini silahsızlanma çabalarının başarıya ulaşmasıyla yakından ilgili olduğunun bilinci içindedir.

Siyasal ilişkilerin iyileşmesi, ekonomik ilişkilerin yoğunlaşması ve kuvvetler arasında bir dengenin kurulması yolunda sarfedilen bölgesel çabaların bütün dünya tarafından desteklenmesi gerektiği görüşündeyiz. Mevcut gerginliklerin giderilmesi, anlaşmazlıklara adil siyasal çözümler bulunması bütün devletler için daha büyük güvenlik sağlayacaktır. Çıkarların korunmasında uzlaşma yolunun ağırlık kazanması güvenliğe katkıda bulunur. Silahsızlanma çabalarının başarıya ulaşması sadece büyük devletler arasındaki caydırıcılık ve karşılıklı çekinmeden kaynaklanmamalıdır. Bütün ülkelerin katkısına yer veren bir ortam gerçekleşmelidir. Olanakları büyük devletlere kıyasla az olan ülkeler, anlaşmazlıklarını kendi aralarında çözümleneyip, büyük devletlerin yardımını istedikçe, hem anlaşmazlıkların çözülmesi daha zorlaşacak, hem de büyük devletlerin egemenliklerini sürdürmelerine yol açacaktır. Bunun silahsızlanmaya yapacağı olumsuz etkiler küçümsenemez.

Silahsızlanma çabalarıyla hukuk arasındaki ilişki ilginç bir tarihsel gelişim göstermiştir. İnsanlar arasındaki ilişki doğanın ilk dürtüsü olan kendini koruma temeline dayanır. Bunun hukuk yoluyla sağlanamadığı durumlarda savaş gibi yöntemler ağırlık kazanır. Onun için hukuka büyük bir görev düşmektedir. Kurduğu düzen her ülkeye her topluma yeterince bir koruma görevini verebilmelidir.

Hukuk, kuvvete dayalı bir denge düzenlemekle yetindiği sürece getirdiği düzen, her yolla, silah da dahil, zorlanacaktır. Hukukla savaş bir araya getirmek kolay değildir; Bu iki kavram aslında birbirini reddeder. Biri hakkı kuvvetli kılmak amacına yöneliktir, öteki kuvvetliyi haklı göstermek. Böyle olduğu halde, savaş hukukunu da kapsayan bir devletler hukuku vardır. Ama bu bölüm hukukun nihai

amacı yönünde bir aşama değildir. Çaresizlikten esinlenmiş bir ara düzendir. Köleliği, barış ve savaşta Devletler arasında ilişkileri düzenlemek yolunda hukuk eskiden beri çaba göstermiştir. İnsanoğlu savaş ortadan kaldıramayınca savaşın koşul ve kurallarını hiç olmazsa biraz daha "İnsancıl" bir hale getirmek gibi gerçekçi bir yöntem kullanmaya başlamıştır. Bununla savaş hukuklaştırılmıştır denemez. Hukuk, kendi nihai amacından sapmaksızın reddettiği bir düzen aracını, yani savaş, insafsızlığında sınırlamak istemiştir. Savaş hukukunun varlığına bakarak, hukukun savaş benimsediği sonucuna varmak yanlış olur. 1899-1907'de Lahey'de yapılan barış konferanslarında dum-dum kurşunu, boğucu gaz, zehirli silah kullanılması yasaklanmıştır. Geçen sene Cenevre'de toplanan Diplomatik Konferans insanların bugünden yarına savaşlarda öldürülmesini önlemeye gücü yetmeyeceğini tesbit etmiş ve ölümün hiç olmazsa olanaklar ölçüsünde ızdırapsız olabildiğini sağlamayı amaçlamıştır. Bazı silahların kullanılmasını ve kullanılma yerlerini kısıtlayan bir sözleşme ortaya koyabilmiştir. Ancak; böyle bir yöntem, ülkeler ve bireyler arasındaki ilişkileri kalıcı olarak ve geçerli şekilde düzenleyebilecek bir yöntem gözüyle bakmak olanağı yoktur. Bununla beraber, hukuk, savaş koşul ve kurallarını olanaklar ölçüsünde insancillaştırmak çabaları ile topluma hizmet etmiştir. Bu tür kurallar yetersiz olsa da silahların kısıtlanmasını ve silahsızlanma çabalarını destekleyecek niteliktedir.

II. Dünya Savaşından sonra, özellikle atom silahlarının ortaya çıkışıyla silahların nitelik ve niceliğinde büyük bir gelişme ve değişme olmuştur. Silahlar daha öldürücü bir nitelik kazanmıştır. Sayılarında inanılmaz bir artış olmuştur. Bugün, hukukun, silahları ve bunların kullanılacağı yerleri kısıtlayabilmesi insanlık için daha sabırsızlıkla beklenen bir aşama haline gelmiştir. Nitekim bu alandaki çabalar yoğunluk kazanmıştır. Atmosferde, uzayda ve su altında nükleer silah denemelerini yasaklayan anlaşma; uzay, ay ve diğer gök cisimlerinde Askeri Faaliyetleri Yasaklayan Anlaşma; nükleer silahların yayılmasının önlenmesine dair anlaşma; denizaltında, Okyanus altında nükleer silah ve diğer Yığınsal imha silahlarının bulundurulmasını yasaklayan Sözleşme bu çabaların kısmen de olsa başarıya ulaştığını gösteren kanıtlardır. Ancak bunlar hiç şüphesiz barış ve hukukun egemen olacağı bir dünya için yeterli değildir; bunlar basit emeklemelerdir.

Nükleer silahlanma yarışının yarattığı tehlike nükleer silahların yayılması halinde daha da artacaktır. Böyle bir gelişme hem hali ha-

zır nükleer dengeyi bozucu bir unsur olacak, hem silahsızlanma çabalarını sekteye uğratacaktır. Bu nedenle, böyle bir gelişmeyi önlemek için acil önlemler alınması gerektiği görüşündeyiz. Nükleer silahların yayılmasının önlenmesi anlaşmasında, nükleer silahı olan ile olmayan ülkeler için öngörülen yükümlülükler dengesine dikkat etmek gerekir. Büyük devletler, mevcut nükleer silahlarını yeterince azaltmadıkça anılan anlaşmalarla öngörülmüş yükümlülüklerini yerine getirmiş sayılamazlar. Bu nedenle stratejik eihların kısıtlanması görüşmelerinin başarıya ulaşmasına önem vermekteyiz. Bütün nükleer denemelerin durdurulması yolunda bir antlaşma imzalanmasının bu çabalara katkıda bulunacağı inancındayız. Nükleer silahların yayılmasının önlenmesi antlaşması, gelişmekte olan ülkelerin nükleer teknolojiye barışçı amaçlarla yararlanmalarını önlememelidir. Türkiye bilindiği gibi anılan antlaşmayı imzalamıştır, ve şimdide bu antlaşmanın, onay için parlamentoya sunulmasına karar verilmiştir.

Yukarıda ifade etmeye çalıştığım gibi silahsızlanma konusu diğer konularla da ilişkili zor bir konudur. Ancak zor ve önemli olduğundan dolayı da üzerine devamlı surette eğinilmesi ve halli gereken bir konudur. Konuya Devletler doğal olarak güvenlik açısından bakmaktadır. Bu nedenle de, konuya sadece şu veya bu silahın yasaklanması yoluyla değil, karşılıklı güven açısından genel bir yaklaşım gerekmektedir. Uluslararası planda bir ülkenin veya bir grup ülkelerin tek taraflı olarak silahsızlanma veya silahların kısıtlanması yoluna girmelerini beklemek boş bir hayaldir. Birbirinin karşısına dikilmiş ülkeler arasında bir ortak karara varılabildiği ölçüde, ancak bu gerçekleştirilebilir. Güvenlik hiçbir ülkenin vazgeçemeyeceği bir temel koşuldur. Fakat güvenliğin tek aracının silah olmadığı da akıldan çıkarılmamalıdır. Bu bilince varılabildiği ölçüde silahsızlanmaya ve barışa erişmemiz kolaylaşacaktır. Bu nedenle, barış ve silahsızlanma konularında uluslararası örgütlere sorumluluk kadar yetki de verilmesinde yarar vardır. Birleşmiş Milletler'in bu alandaki çabalarında hükümetler kadar halkın yani kamuoylarının da büyük yardımı olacağı unutulmamalıdır.

Onun için BM.lerin çalışmalarının yalnız hükümetlerce izlenmesi yetmez. Bu çalışmaların her ülkenin kamu oyu tarafından da yakından izlenmesi olanakları sağlanmalıdır. Bu koşullar altında bütün ülkelerin gerçek bir denetim altında, genel ve dengeli bir silahsızlanmayı kabul etmeleri ve bu yolda etkin ve gerçekçi çaba göstermeleri daha kolaylaşacaktır. Bu alanda varılacak anlaşmalara saygı

gösterilmesinin, anlaşmaların gerçekleştirilmesi kadar önemli olduğu ve uluslararası hukukun, ancak bu gerçekleştiğinde tam anlamıyla gerçeklik kazanacağı açıktır.

İnsanoğlu karmaşık sorunlar karşısındadır. Teknoloji bunlara çözüm bulmaya çalışırken yanında yeni sorunlar da getirmektedir. Ama herşeye rağmen teknik ilerleme insanoğlunu gitgide daha geniş ölçüde birbirinin mukadderatına bağlı kılmaktadır. Artık dünyanın her bir köşesindeki insan birbirinden bilgi sahibi olmakta ve birbirinin davranışından etkilenmektedir. Silahsızlanma ve barış için kanımca bu bir müjdedir. Bu insanları, çıkarlarını dünya ölçüsünde başka insanların çıkarlarıyla bağdaştırarak sağlamaya teşvik edecek bir oluşumdur. Sözlerimi böyle bitireceğim; Silahsızlanma için, barış için hiç bir çabayı esirgemiyelim. Fakat bilelimki, Dünya ölçüsünde insanca, hakça bir düzen sağlanmadıkça silahsızlanma ve barışa tam güvenle bakmak olanaksızdır. Eşitlik barışın tek geçerli güvencesidir. Aynı zamanda insanlığın da en çok övünebileceği bir aşamadır.

DÜNYA HUKUK GÜNÜ

Av. İlhan KUTAY
Türkiye Barolar Birliği
Genel Sekreteri

**“Biz bütün memleketlerin yer-
lisiyiz, bütün yüz yılların da
çağdaşı”**

Paris Baro Başkanı Rousse

Dünya barışının sürekliliğini ve sağlamlaşmasını olanaklaştırmak için bütün hukukçuların yapacakları işbirliği ile Devletler Hukuku'nun kurallaştırılması, uluslararası yargı organlarının etkinliğinin arttırılması ve dünyada hukuk düzeninin kurulmasında kamu oyu'nun desteğinin sağlanması amacıyla “Hukuk Yolu ile Dünya Baraşı Merkezi” tarafından çeşitli tarihlerde ve yerlerde konferanslar düzenlenmiştir.

Bu konferanslarda alınan kararlar gereğince dünya çapında ilk konferans 1963 yılı Haziran-Temmuz aylarında Atina'da toplanmıştır. Konferansa Türk Hukukçuları da katılmış, devrin Cumhurbaşkanı Gürsel'de bir mesaj göndermiştir.

Temmuz 1967'de Cenevre'de yapılan üçüncü konferansın açılış günü olan 10 Temmuz tarihinin “Dünya Hukuk Günü” olarak ilân edilmesi Konferans Düzenleme Komitesince önerilmiş ve Dışişleri Bakanlığının girişimi üzerine Bakanlar Kurulunca alınan 5 Temmuz 1967 tarih ve 6/8479 sayılı karar gereğince Cumhurbaşkanı tarafından verilen bir demeçle “10 Temmuz” tarihi Türkiyede de “Dünya Hukuk Günü” olarak ilân edilmiştir.

Türkiye Barolar Birliği bu yıl 10 Temmuz “Dünya Hukuk Günü”nden yararlanarak günümüzün uluslararası ilişkilerinin odak nok-

tasını oluşturan güvenlik ve işbirliği çerçevesinde "Barış ve Silâhsızlanma" konusunda bir sempozyum düzenlemiştir.

Üniversiteler, Meslek Kuruluşları, Sendikalar, Dernekler ve ilgili Kamu Kurumları temsilcilerinin çağırıldıkları toplantıda, Türkiye'nin Atatürk tarafından konulan "Yurtta barış, Dünyada barış" ilkesi ışığında, barışın kurulmasını engelleyen nedenler tartışılacak, barış ve silâhsızlanma yolunda yapılan çalışmalar tarihsel süreci içinde hukuksal açıdan gerçek boyutları ile ortaya konulacaktır.

Biz de, bundan sonraki yıllar için bir başlangıç olan anma programı nedeniyle hukuk alanının güçlü ve etkin meslek grubunu oluşturan avukatların, savunma mesleğinde gerçekleştirmeye uğraştıkları aşamaları ana çizgileriyle açıklamaya çalışacağız.

SAVUNMA MESLEĞİNİN GELİŞME SÜRECİ

Avukatlık mesleği, savunma mesleği olarak çok eski tarihlere kadar uzanmakla beraber önemli yerini M.Ö. V. yüzyıldan itibaren kazanmaya başlamıştır. Yakın zamanlara kadar Avukatlık sadece savunma mesleğini ifade eden anlamı ile tanımlanmıştır. Örneğin, hukukçu Littre, avukatı "Adalet önünde savunmayı meslek edinen kişi", Dalloz "Hukuk Fakültesini bitirip yeminini ettikten ve yasal koşulları yerine getirdikten sonra kendisine başvuranların yaşamını, onurunu, özgürlüğünü ve mal varlığını yargı organları önünde sözle veya yazı ile savunan kişi" olarak tanımlamışlardır. Klâsik görüş, avukatları daima mahkemede temsil görevi içinde kabul etmiştir. Ancak, bu görüş bugün geçerliliğini yitirmiştir. Fransız Avukatları Milli Derneğinin 1974 yılında yaptığı 46. kongrenin genel teması "tehdit altında olan insan'ın avukatına sığınması" deyimi ile özetlenebilir. Avukat sosyal bir "sınıf"a mensuptur. Yetişme şekli, Fakültede aldığı kültürün, Roma Hukukundan gelen, çağlar boyu yapaylaşarak süren koşullanmanın dışında düşenebilmek olanağı yitirmek istenen avukatın yine de her toplumda "öncü" olabilmesinin bir nedeni bulunmak gerekir. Bu neden avukatın "kendine sığınan insan"ın (ne yazıkki buna müşteri, müvekkil gibi adlar takılır) onun sorunlarının etkisi altında kalmamasını sağlayacak bir "önlem" bulunmamış olmasındandır. (Erem).

AVUKATIN TOPLUMSAL İŞLEVİ

Tarihsel gelişme sürecinde kişi haklarının savunulması, avukatı toplum haklarının savunulması düzeyine getirmiştir.

Uluslararası Hukukçular Komisyonunun Kongrelerinde belirtilen şekli ile, özellikle az gelişmiş ülkelerde hukukçunun görevini dinamik öge olarak başkalarından daha çok avukatların temsil ettiği kabul edilmektedir. Bu açıdan ele alındığında avukatın rolü, sosyal mühendislik olarak nitelendirilmektedir.

Avukatların, geniş anlamda hukukçuların, ülkenin sosyal ve ekonomik sorunlarında, hukuk reformunda, yasalastırma girişimlerinde ve öğrenimde aktif rol oynadığı bugün artık ortak bir görüş olmuştur. Ülkenin ekonomik ve sosyal sorunları ne olabilir? Örneğin, toprak reformu, millileştirme, milli kaynakların işletilmesi, sosyalizasyon önlemleri, işsizlik ve yoksullukla savaşım, yaşam düzeyini yükseltme, kendi memleketini iyi tanıma.... Bunlar az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde hukukçuya yüklenen bir görev sayılmaktadır. Sadece günlük işlerle, uygulama işlemleri ile yetinmek, görevi eksik yapmaktır. "En zorunlu sosyal problemlerin çözümünde dinamik metod olarak hukuk" konulu konferansında, Hindistan Adliye Nazırı şunları söylemişti: "Gerçekten sosyal demokrasilerde hukuk dinamik bir rol oynamaktadır. Sosyal-ekonomik adaleti hukuk sağlar. Hukuk demokrasilerde, sosyal-ekonomik çatışmaları çözebilecek en kudretli silâhtir. Eğer toplumda vatandaş, yoksulluk, cehalet, hastalık, işsizlik problemlerinin çözülebileceğine inandırılırsa demokrasi ve hukukun üstünlüğü başarı kazanacaktır".

Türk Avukatları, kendilerini vekil-müvekkil ilişkilerinin dar çemberinde tutmak isteyenleri azınlıkta bırakarak büyük çoğunluğu ile bu platformda yer almış bulunmaktadır. Barolar Birliği, 1976 yılında İzmir'de yaptığı Olağanüstü Genel Kurul toplantısı sonunda, "siyaset ile uğraşma"nın anlamını saptamış, siyasal organ ve kuruluşları belli bir yönde sürekli olarak etkilemek amacı güdülmemek koşulu ile Baroların yurt ve dünya sorunları üzerinde söz sahibi bulunduğu kabul edilmiştir.

Anayasamız, demokrasinin bugün ulaştığı aşamayı, "Sosyal Hukuk Devleti"ne Türk Toplumunu getirmek istemiştir. Fakat mevcut ekonomik düzen bu açıdan inceleme ve düzenleme dışı kalabilmiş, Anayasa'ya karşı bir çeşit direnç başlamıştır.

“Sosyal (Hukuk) Devleti” deyimini içinde “Sosyal Devlet” kavramı somutlukla teşhis edilememektedir.

Anayasamızda “sosyal ve iktisadi haklar” diye isimlendirilen “yeni haklar”ın gerçeklik kazanabilmesi için neler yapmak gereklidir? Her memlekette “siyasi demokrasi”den “Sosyal (Hukuk) Devleti”ne, “Sosyal Demokrasi”ye geçiş kolay olmamıştır. Bu geçişte memleketimizde 1961’den sonra aynı hızı sürdürebilmek olanağı bulunmamıştır.

Anayasamız 41 nci maddesinde: “İktisadi ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacıyla düzenlenir. İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek, bu maksatla, milli tasarrufu arttırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma plânlarını yapmak Devletin ödevidir” kuralını koymuştur.

Bu amaca göre bir düzenlemeye bugüne kadar gidilememiştir. Böyle bir düzenleme, yukarıda açıklanan ilkelerin ışığı altında ekonomik-demokratik kamu düzeninin kurulmasını gerektirmektedir.

Birliğimiz açıklanan ilkelerin ışığı altında 28-29-30 Kasım 1975 günlerinde Ekonomi-Hukuk Kongresini gerçekleştirmiştir.

Ancak, çok uluslu şirketlerin, holdinglerin, tröstlerin ve uluslararası tekellerin dünya toplumları üzerinde sürdürdükleri ve bir çok ahvalde Devlet güçlerince de desteklenen sömürünün, Birleşmiş Milletler ilkeleri çerçevesinde tartışılması ve gelişmekte olan ülkeler açısından çözüm yollarına ulaştırılması bu alanda yapılması gereken önemli çalışmalarından bir diğerini oluşturmaktadır.

Bunu ifade ederken, öncelikle toplumumuzun yapısal bozukluklarının ele alınması gereğini belirtmek pek doğaldır.

Türkiye Barolar Birliği, demokratik rejim açısından önce anayasal düzenin bütünü ile işlerliğinin sağlanabilmesi için “pozitif hukukumuzda varlığını sürdüren antidemokratik yasa ve hükümlerin saptanması, bunların kaldırılması, hukuk düzenimizin bütün halinde demokratik niteliğe kavuşturulması” konusunda 17-18-19 Haziran 1977 günleri İstanbul’da Olaganüstü Genel Kurul toplantısı yapmış, toplantıda Anayasa, Ceza Hukuku, İdare Hukuku, Özel Hukuk, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Basın ve Haber alma ile Ekonomik ve Mali Yasalar adı altında oluşturulan komiyonlarda görüşülüp tartışılan ko-

nular rapor halinde Genel Kurula sunulmuş ve kabul olunmuştur. Genel Kurul kararları Hükümete sunulmuş bulunmaktadır.

Konumuzu doğrudan ilgilendirmediği için geniş açıklamalara olanak göremiyoruz. Bu kadarını da Birliğin üstlendiği görev ve işlevlerin niteliklerini belirtmek ve çalışmalarını kısaca sunmak amacı ile yapmış bulunuyoruz.

Gelişmiş ülkelerin sorunları kuşkusuz diğerlerinden farklıdır. Ancak bu farklılık, teknolojinin küçülttüğü dünyamızda otarşik yaşamı tümüyle kaldırmış ve toplumlararası ilişkiler eşit haklar düzeyine doğru berrak bir bilinçlenme kaydetmeye başlamıştır. Bu gelişme çizgisinin aynı doğrultuda devamı sürekli barış düzeninin kurulup korunmasına bağlıdır.

Dünya Barolarının bütününe ve özellikle gelişmiş ülkelerdeki-lerin aynı paralelde çaba gösterdikleri söylenemez. Bazı uluslararası baro kuruluşları da kendilerini meslek sorunlarının yörüngesinden çıkarmış değillerdir. Bu nedenledir ki, örneğin, sömürgecilik savaşlarında bir Bertrand Russell'ın başlattığı girişim ve eylemler, herhangi bir hukuk kuruluşundan gelememiştir. Görünen odur ki tüm dünya sorunlarının çözümündeki görev ve sorumluluğu geliştirmekte olan ülkeler hukukçuları yüklenecektir. Bunun için de etkili bir örgütlenmeye gereksinme vardır.

Türkiye Barolar Birliği bu yıl başlattığı "Barış ve Silâhsızlanma" çalışması ile önemli bir adım atmaktadır. Bu çalışmanın giderek ekonomik ve toplumsal tüm sorunlarda dışa açılan bir genişlik kazanması Birliğin başlıca amacı kabul edilmelidir.

BARIŞ - SİLÂHSIZLANMA - TÜRKİYE'NİN DIŞ POLİTİKASI

Türkiye Barolar Birliği Başkanı
Av. Faruk EREM

Barışı tutanların örgütlenmesi, "Barış isteği gücü"nü haklılığını kabul ettirmesi kolay olmayacaktır.

Nükleer silâhlara karşı çıkmamanın sonuç verebilecek çareleri ne olabilir? İyiniyetli, güzel sözlü, duygusal bildiri ve davranışlarla sonuç alınamayacağına göre tek çare hukuksal olabilir. Fakat her ülkede evvelâ kamu oyu ve bundan sonra da Dünya kamu oyu oluşturulmalı, bu gelişme hukuksal bir metinle sonuca bağlanmalıdır.

Silâhların dörtte üçünü, 3. dünya devletleri satın almaktadır. Bu ülkelerin karmaşık sorunlarının silâh ile çözülebileceği inancı büyük felâketlere yol açacağına benzemektedir.

Sadece "yılgi dengesi"ne dayanan bir "yumuşama" güvenç verici değildir.

Her ülkenin dış politikası, sonuçta o ülkenin gelecekteki güvenliği temeline dayanır. Acaba Türkiye'nin dış politikası bu amaca uygunluğunu sürdürmekte midir? Dış politikanın gözden geçirilmesi zamanı gelmedimi? Barışçılığı yansıtan bir politikayı nasıl sağlayabiliriz.

1) Savaş Olasılığı: Üçüncü Dünya Savaşı olasılığı üzerindeki kanılar değişiktir. Ne zaman patlak vereceğini, süre olarak hesaplamak olanağı yoktur. Fakat her ülke Üçüncü Dünya Savaşını "muhtemel" görmenin hazırlığı içindedir. Bu kuşkuya "evham" gözü ile bakamayız. Çünkü tarihte silâhlanma yarışının savaşla sonuçlanmadığına tek örnek yoktur.

Üçüncü Dünya Savaşının olanaksız veya çok uzak olduğu kanısı bir kaç varsayıma dayanır. Bu varsayımlar ne oranda gerçeğe uygundur?

Birinci varsayım şudur: İnsanlık nükleer savaşın doğuracağı felâketleri düşünebilecek hale geldi. Nükleer savaşın kazananın, kay-

bedenden farkı olmayacaktır. Buna “nükleer silâhların savaşı önleyici (caydırıcı) gücü” deniyor.

Bu varsayım Birinci Dünya Savaşında “zehirli gaz” kullanılmasını anımsatmaktadır. Ciğerleri parçalanmış insanlar, savaş sonrası toplumları etkilemiş, politikacılar (!) bu akıma uygun düşmek için, ilerdeki savaşlarda zehirli gaz kullanılması yasağını Milletlerarası anlaşmalara bağlayabilmişlerdir. Atom bombasının yarattığı nefret de küçümsenemez. Belki nükleer savaş yasağı da gelecektir. Fakat bunun Üçüncü Dünya Savaşını önleyebileceğine inanılmamalıdır, zehirli gaz yasağının ikinci Dünya Savaşını önleyemediği gibi. Salt anlaşması başarılı, diyelim. Neyin nükleer sayılacağına tartışma, tanımdan nelerin kaçırılabilceği içdensizliğine dayanacaktır.

İki Büyük Devlet, günün birinde “Nükleer Savaş Şantaj”ına, kendileri de inanabilirler. Hitlerin kendi propagandasına kendisinin inandığı gibi. “Nükleer tethişçilik” nasıl sonuçlanacaktır?

2) Nötron Bombası Sorunu: Yalnız canlıları yok ettiği için “nötron bombası”nı yeğleyen bir anlayış Dünyanın nereye yaklaştığını da göstermektedir. İnsan haklarının savunması ile yalnız insan öldüren, yakıcı, bozucu gücü olmadığı için cansızlara, binalara, fabrikalara zarar vermeyen, sadece onların sahiplerini öldüren, bombaların yapımı korkunç bir gelişkidir.

a) Lehdeki düşünceler: Nötron bombasının özelliklerini ileri sürerek onu meşrulaştırmak isteyenlerin düşünceleri şunlardır: Bu bombanın radyasyon artıkları pek çabuk ve kendiliğinden kaybolmakta, bu suretle işgal kuvvetlerinin o alana girmesi gecikmemektedir. Canlıların ölümü kesin olduğu için, savaştan sonra onu hatırlatacak sakat kalmış kişilere rastlanmayacaktır. Eğer nötronu kabul etmezsek, etkileri daha sakıncalı olan atom bombasının devamına razı olmak gerekecektir.

Klâsik nükleer silâhların “caydırıcı etkisi” çok azalmıştır. Nötron bu görevi yüklenebilir.

Varşova paktı ülkelerinin tank üstünlüğüne karşı nötron bombasının etkili olacağı ileri sürülmektedir. Çünkü bu bombanın radyasyonu 12 cm. Çeliği bile aşabilmektedir.

Taktik nükleer silâhlarda üç özellik vardır: Radyasyon, patlama ve ısı. Klâsik nükleer silâhlara kıyasla nötronda radyasyon arttırılmış, patlama ve ısı azaltılmıştır. Bu sayede “tank yıldırım savaşları”nın önleneyeği düşünülmektedir.

b) Aleyhte düşünceler: Nötron'u savunan mantık insanları her değer üstünde tutan anlayışın terkedilmesidir. Bu açıdan Mao'nun şu sözleri ile Carter'in nötron bombasına ilişkin sözleri arasında hiç bir fark yoktur: "Başkaca nedenlerle birkaç senede ölen insanların sayısı savaşta ölenlerin sayısından çok üstündür. Kaldı ki, yeryüzünde bütün insanlar yok edilse bile yine Çinliler kalır".

Her yeni silâh, karşı tarafı daha güçlüsünü bulmaya sevk eder. "Casus uydü" sistemi ile çekilen fotoğraflarla Rusya'nın nötrondan daha güçlü bir bomba geliştirdiği haberlerine rastlanmaktadır. Bunun "Proton bombası" olabileceği ileri sürülmektedir.

Nötron "savunma gereksinimleri"ni aşmıyor mu? Acaba nötron "top yekûn savaş"a sebep olmayacak mı?

Nötron bombasına "kapitalist süper silâh" denilmektedir. Zira sadece insanları yok etmektedir.

Alman sosyal demokratları bu bombayı şöyle tanımlarlar: Çağımızın düşünce bozukluğunun simgesi.

Nötron, A ve H. bombalarından daha güçlü, daha büyük sayıda insan kitlesini yok eden nükleer bir silâhtır. Amaç daha çok öldürmekmidir?

Dünyada "Barış" yanlısı çabalar sürüp giderken nötron bombası haberi acı bir sürpriz oldu. Bu haber hiç kuşkusuz gizli silâhlanmayı da hızlandırmıştır.

Bir gözlemci şöyle der: Bilim'in kötüye kullanılmasının en büyük örneği,

Nötron, A. ve H. Bombalarının kullanımını geçerli kılmak için de ileri sürülmektedir: "Elimde daha güçlüsü vardı. Kullanmadım" özü her halde bir "hiyle"dir.

c) Nato açısından sorunlar: Nato düzenlemesi içinde Nötron bazı sorunlar getirecektir. Bombanın Avrupa'ya getirilmesi veya getirilmemesi konusunda Nato ülkelerinde de fikirler çatışma halindedir.

Nötron bombasının artık kesin biçimini aldığı bildiriliyor. Şimdi üzerinde durulan en önemli sorun şudur: Bu bomba Avrupanın hangi ülkesinde üstlenecektir? Bu konu Nato ülkeleri açısından çok düşündürücüdür. Özellikle Federal Almanyada lehde, aleyhte, fakat çok sert çekişmelere sebep olmaktadır. Eğer statejik gereksinmelerle üst-

lenme "kanat ülkeler"e yönelirse Türkiyemizin bunu kabul veya red konusunda tutumu ne olacaktır? Ne yazık ki Türk kamu oyu aydınlanmış değildir.

Nötron bombasının kullanılması daha kolaydır. Lanca füzeleri ve özel topçu bataryaları ile atılmaktadır. Nato ülkeleri için bu füzeleri veya bataryaları satın almak yeni harcamaları gerektirecektir.

Üslenme sorunu çözülrse, şimdilik durmuş gözüken Nötron Bombası yapımı hızlanacak ve büyük bir olasılıkla Amerika, Avrupa'daki 7000 kadar olduğu bilinen taktik nükleer silâh başlığını geri çekecektir.

3) **Avrupa Komünizmi:** Örokomünizmin (Avrupa komünizmi) diye isimlendirilen akımın Üçüncü Dünya Savaşını önlemekte etkisi ne olabilir? Maoculuk, Sovyet Rusyayı, komünizme ihanet, Avrupa komünizmini de revizyonizmin kurnazlığı içinde görmektedir. Rusya ile, komünist olsun veya olmasın Batı arasında karşılıklı etki dönemi başlamıştır. Bu, Rusyanın Avrupaya yaklaşması, Avrupanın kapitalizmi fazlaca temsil eden Amerika'dan uzaklaşması olayının başlangıcıdır. Bu durumda bir yandan Amerikan çıkarları ile kendi çıkarlarını aynı yönde görmek, buna rağmen Batı Avrupa savunma sistemi içinde yer almak, yakın gelecekte Türkiyemiz için çelişkili bir durum yaratacaktır.

4) **Rusya'daki Değişmeler:** Rusyadaki bazı değişikliklerin izlenmesi gerekir:

a) Amerika açısından: Amerika Sovyet Rusyada başlayan muhalefeti desteklemektedir. Soljenitsin'in davranışları, Carter'in Sakharov ile muhaberesi, Bukovski'yi resmi olarak kabulü gibi olaylar bunu göstermektedir.

İnsan haklarının savunuculuğunu dış politika ögesi haline getirmek isteyen Carter politikasının temeli, Rusyadaki iç muhalefeti biçimleştirmek ve bu iç muhalefet ile komünist Çin'in Rusyaya yönelttiği "komünizme ihanet" suçlaması arasında Rusyayı etkisiz hale getirmektir.

Sovyet dış politikasının, sürekli görünümü -belki de ilkesi. "güvenlik"tir. İstedikleri şudur: Orta doğu ve doğu tek blok halinde bulunmalı, mümkünse bu blok Sovyet denetimi altında kalmalıdır. Karşıt Amerikan politikası ise, bu politikayı çözmek çabası içindedir, başarısız olduğu da iddia edilemez. Bu karşıt politikada yer almak Tür-

kiye için zarurî "güvenlik güvencesi" sağlanmış mıdır; Bu soru bütün anlaşmalarda kesin hükme bağlanmamış, "silâh veriyoruz, bu yetmez mi?" denilmiştir. Bugün Amerika "ambargo"su ile Türkiye'ye bir şey hatırlatmış gibidir.

b) Avrupa açısından: Avrupa komünist partilerinden bir kesim Sovyet rejiminin kendilerinin Avrupada genişlemesine engel olduğunu ileri sürmektedirler. Örneğin İspanya komünist partisi lideri Carrillonun şu sözleri ilginçtir: "Sovyet rejimi kurulduğundan bu yana hiç değişmemiş, hiç demokratikleşmemiştir... Sovyetlerde görevinden uzaklaştırılan Kruçef, kendi evinde ve kendi yatağında ölmüştür. Böyle bir gelişme bile, Sovyet rejimi için bir aşama sayılabilir". Görüldüğü üzere Avrupa komünizminin tenkitleri Sovyet rejiminin bazı değişmelerini hızlandıracaktır.

"Kapitalizmi geri getirmeyecek, buna karşın demokrasiye, muhalefet hakkına ve özgürlüklere daha fazla yer verecek bir sistemin kurulabileceği" kanısı Avrupa komünizminde yer alan temel düşüncedir. Bu bir çeşit Dübçek'in "İnsan Yüzlü Sosyalizm" denemesidir.

Rusya Batıyı kaybetmek istemez. Rusyada Staline muhalefet akımının doğmasında Batının büyük yazarlarının etkisi olmuştur. Andre Gid'in, Sartre'ın Rusyadan dönüşlerindeki yayınları pek ağır tenkitlerdir. Bu yayınların yarattığı düşünsel ortam Avrupa Komünizmini temsil edenleri temkinli olmağa zorlamıştır.

Milli Mücadele yılları ve bu yılları takip eden dönemdeki Türk-Rus dostluğunun bozulmasının kusurunu Türkiye'de aramak insafli bir görüş değildir. Bununla beraber Egemenlik haklarından bir kısmını yitirmeden Sovyetlerle anlaşmanın mümkün olmayacağı yolunda 1945 yıllarındaki anlayışın Moskovada hâlâ sürdürüldüğünü gösteren emarelere bugün rastlanmamaktadır. Fakat Stalinin Kars-Ardahan isteklerinin Türklerin belleğinden silindiğini iddiaya da imkân yoktur. Esasen 1947 yılında, savaş içinde kaldırılan Komintern yerine Kominformun kurulması ve Batılı Rejimleri yok etmek isteğinin açıkça ortaya atılması Avrupada ve Türkiye'de büyük kuşkular doğurmuştur. Nato bu nedenle kuruldu, Türkiye bu nedenle Natoya girdi.

1950-1957 yılları arasında Nato, Avrupa Devletleri ve Türkiye'ye karşı bir saldırı halinde Amerikanın elindeki Nükleer gücü derhal kullanacağı inancına dayanıyordu. Fakat 1957 yılında Sovyetlerin uzaya attıkları Suputnik uzun menzilli füzesi, Amerikayı ne kadar aştıklarını gösteriyordu. Amerika bu tarihten sonra, Nato'nun "Topyekün karşı-

lık" stratejisi yerine "esnek karşılık" anlayışına döndü. Özellikle 1963 yılında İzmir Çiğli üssündeki füzelerini Amerikanın Türk hükümetine sormadan, Rus isteklerine uyararak, geri çekmesi değişikliğin ilk adımı olmuştur. Türkiyede Nato'nun kuruluş nedeninin kaybedildiği, "Amerikan çıkarlarına indirgeli Nato" haline dönüştüğü kuşkusuz başladı.

Türkiye için soru şudur: Amerika, Sovyet saldırısı halinde nükleer ve klâsik bütün güçleri ile Türkiyenin yanında olacak mı? Bunun kesin ve olumlu cevabını almadan Türkiyenin dış politikasında aynı izi gütmesi anlamsızdır.

Türkiyemiz resmen ilân edilen "Blok"un gerçekten üyesi sayılıyor mu? Bugün Türkiye üzerindeki baskı "silâh ambargosu"na indirgeli midir? Örtülü ticarî ambargo, dünya kredi karaborsasına muhtaç hale getirilmenin nedenleri araştırılırsa Türkiyemizin sistemli bir yıkıma sürüklendiği "son darbe"nin hazırlandığının "teşhis"i pek kolaydır.

Amerikanın, "Sovyet çevresel güvenlik sistemi"ni bozmak çabası, Rusyanın "mukabil taarruz"una yol açtı. Küba denemesi ortadadır. Afrikada "uyanış" iki süper devlet arasında kapışma biçimindedir. İnönü'nün "Dünya çalkalanır, Türkiye yerini bulur" sözü tam bir uyarı idi. Fakat yerimizi, kendimizin bulabilmesi olanak ve yollarını yitirmememiz gereklidir.

Güvenliğini çok uzaklara kadar götüren Amerika, "Dünya mutlaka değişmelidir" diyen Komünist Çin, "Sosyal devlet" ilkesinde sarsıntısız ve kansız gelişme gören Batı Avrupa gözönünde tutulursa Sovyet Rusya ergeç Avrupaya yaklaşacaktır. Türk dış politikasının bundan çıkaracağı sonuçlar vardır. Artık Türkiyemiz için güvence Amerika-Sovyet karşıtlığı değil, rejim farkına rağmen, Avrupa-Sovyet bloklaşmasının gerçekleşmesidir. Bu belki de yakın gelecekte olmayacaktır. Fakat Türk dış politikası bu "seçenek"i şimdiden feda etmemelidir. Amerikasız bir "Nato". Buna yalnız Yunanistan karşı çıkacaktır.

Haklı bir gözlem şudur: "Dış politikanın olduğu yerde kaçınılmaz olarak seçenekler vardır. Seçeneksizlik ise dış politikasızlıktır" (Sander). Türkeyeden gayrı hiç bir ülke bu anlamdaki seçeneklerden peşin ödün vermedi. Bugün memleketimizde dış politikaya ilişkin fakat resmî tutuma ters düşen her görüş şüphe ile karşılanmaktadır. Dış politikada hepimiz şartlandırıldık. Dış politikanın dokunulmazlığına toplum alıştırmıştır.

Bir gelişkiye daha değinmek isteriz: "Bugün Demokratik Batı Ülkeleri Sovyet Gerçeği"ni hesaba katan bir politika içindedir. Amerika, açıkca ilân ettiği "Yumuşama politikası"na sadık kalacağı iddia-sındadır. Bütün bunlar "seçenekler"dir. Türkiyemiz ise, başkalarının seçenek kararlarının oluşmasında söz sahibi bile değildir, sadece uygulamayla görevli kılınmıştır.

Bir evvelki kuşakların sonraki kuşakları gelecek savaşa katılma taahhüdü altına sokmağa yetkileri yoktur. Yansız dış politikası ile güvencesini pek iyi sağlamış olan, jeo-politik durumu bizimkine çok benzeyen Finlandiyada "1974'te yapılan bir araştırmada saptandığına göre, Fin gençlerinin (yüzde doksanın üstünde) çoğunluğunca Fin dış politikasının ana esasları benimsenmektedir" (Gerger).

Doğu ile Batı arasında denge politikası diyebileceğimiz yansız bir tutum, Türkiyeye, en azından bugünü aratmayacaktır. Ayrıca denge politikası Türkiyeyi Orta Doğu rekabeti dışında tutabilecektir. Üçüncü Dünya Savaşının alanını da Türkiyeden uzaklaştıracaktır. Asıl önemli olan, Türkiyemizi şu yargının dışında tutabilmektir: "Karanlık bir çağ yaşadığımızı iyi düşünün. İnsanın insan üzerinde kurduğu müthiş baskı ve insanın insanı korkunç kerte sömürmesi, savaş zamanındaki cinayetler, barış zamanındaki her çeşit iğrenç aşağılama, sanki tüm yeryüzünde doğal bir görünüm kazanmıştır" (Brecht).

BARIŞ SAVAŞIMI VE SİLAHSIZLANMA

Mahmut DİKERDEM

Barış Derneği Genel Başkanı

GİRİŞ :

Türkiye Barolar Birliğinin Dünya Hukuk Günü vesilesiyle bu yıl “Barış ve Silahsızlanma” konulu bir Sempozyum düzenlemiş bulunması derin anlam taşımaktadır. Gerçekten de, böyle bir toplantının Birleşmiş Milletler Silahsızlanma Özel Oturumunu izleyen günlerde yapılması güzel bir raslantı olarak nitelense bile, insanlığın geleceği için yaşamsal önemi olan dünya barışı ve silahsızlanma sorununun Dünya Hukuk Gününe kutlama programına konu olarak seçilmesi, hukuk düzeni ile barış düzeni arasındaki diyalektik bağı vurgulamak amacının bir göstergesidir. Ülkemizdeki barış hareketine ötedenberi değerli katkılarda bulunan Türkiye Barolar Birliğini bu yararlı girişiminden ötürü içtenlikle kutlarız.

Evrensel barış özlemi insanlığın tarihi kadar eskidir. Antik çağlardan beri filozoflar, bilimler, düşünürler bireysel mutluluğun olduğu kadar toplumsal gelişim ve ilerlemenin de ancak barış ortamında gerçekleşebileceğini savunagelmışlerdir. Bu görüşün yanında, savaşın bir doğa yasası olduğunu, savaş ve saldırganlık dürtüsünün insanın yaratılışında saklı bulunduğunu, dolayısı ile de evrensel barışın erişilmesi olanaksız bir düş, bir ütopya olduğunu ileri süren düşün akımları da görülmüştür. Hatta geçen yüzyılda Malthus teorisine dayanılarak, savaşların zaman zaman bir temizlik işlevi gördüğü için insanlığa yararlı olduğunu iddia edenler bile çıkmıştır. Fransız Devrimi ve Napolyon İmparatorluğu dönemi ile başlayan milliyetçilik akımları da uluslar arasında “ebedi düşmanlık”lar varolduğu yolunda bilim dışı nazariyelerin yayılmasını kolaylaştırmıştır.

Savaşın övgüsünü yapanlar, ulusların birbirine karşı yapay düşmanlık duygularını körükleyenler her zaman ve her yerde egemen sınıflar olmuştur. Kurdukları sömürü düzeninin sürgit kılınmasında savaşı bir araç olarak kullananlar onlardır. Nevar ki, tarihsel süreç içerisinde halk yığınları gitgide bilinçlenip bilimin ışığı ile aydınlandıkça, ne uluslar arasında savaşların kaçınılmaz ne de insanın insanı sömürmesinin doğa yasası olmadığını anlamaya başlamışlardır. Geçen yüzyılın ortalarından itibaren toplumsal yaşamdaki sömürü düzeninin mekanizması bilimsel olarak kanıtlanınca, sömürsüz ve savaşsız bir dünya özlemi de insanlık için bir ütopya olmaktan çıkarak emekçi yığınların tarihsel görevini simgeleyen bir hedef haline gelmiştir.

BARIŞ VE SİLAHSIZLANMA

Dünyada adil ve kalıcı bir barışın kurulabileceği düşüncesi geniş kitlelere mal oldukça, bu amaca hangi koşullar altında varılabileceği konusu da gündeme girmiş oluyordu. Gerçi 2. Dünya Savaşında 60 milyon evladını yitiren insanlık artık savaşa karşı idi ama barışı koruma ve sürekli kılmanın birincil koşulunun tam ve genel bir silahsızlanma olduğunun bilincine varması için soğuk savaş dönemini yaşaması ve bu dönemdeki korkunç silahlanma yarışına, tırmanışına tanık olması gerekiyordu. Gerçekten de son 20 yılda dünyada biriken nükleer silah stokları, aynı zamanda klasik denilen silahların öldürücü, tahrip edici gücünün büyük ölçüde artması karşısında silahsızlanma konusu insanlık için yaşamsal bir sorun haline geldi. Kuşkusuz ki, insanların savaşa karşı olma duygusunun barışı kurma ve koruma kararlılığına dönüşmesinde, silahlanma yarışından duyulan korku kadar dünya barış güçlerinin ısrarlı çabaları büyük rol oynamıştır.

SİLAHLANMANIN BOYUTLARI

Emperyalizmin başlattığı ve körüklemekte olduğu silahlanma yarışı bugün dünyamızı patlamaya hazır bir barut fıçısı haline getirdi. Silahlanma yarışının yarattığı durumu iyice anlayabilmek için birkaç örnek vermek gerekiyor: Bugün yalnız Avrupa kıtasındaki nükleer silah stoklarının tahrip edici gücü, Hiroşima'nın üzerine atılan atom bombasınınkinin 50 bin katıdır. Başka bir deyişle, dünya yüzün-

de her bin kişiye bir Hiroşima bombası isabet etmektedir. 1977 yılında Birleşmiş Milletlerce kurulan özel bir komisyonun raporuna göre, dünyada bir yılda üretilen tüm mal ve hizmetlerin yüzde 5 ile yüzde 2. de 6 sı askeri amaçlara yöneliktir. Bu oran sağlık hizmetleri için yüzde 2.2 ve kamu eğitimi için de yüzde 3 den ibarettir. Askeri harcamalara ayrılan paranın tutarı yine 1977 yılında 350 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. İktisatçılar bu rakamı şöyle değerlendiriyorlar: Her 15 yılda bir yıl dünyanın toplam üretiminin karşılığı silahlanmaya gitmekte yani ekonomik bakımdan boşa harcanmaktadır. Tarihin hiç bir döneminde barış zamanında bu boyutlara varan bir silah üretimi görülmemiştir. Ayrıca, günümüzdeki silahlanma yarışının geçmişte benzeri bulunmayan özellikleri de vardır: En başta vurgulanması gereken özellik, çağımızdaki silahlanma yarışının birkaç devletle kısıtlı kalmayıp tüm ülkelere yaygın bir nitelik kazanmış olmasıdır. Dünyanın hiçbir bölgesi, küçük ya da büyük, sanayileşmiş ya da az gelişmiş hiç bir ülke bu yarışın dışında kalmamaktadır. Kuşkusuz ki, ileri sanayi ülkeleri yarışta ön sıraları tutmaktadırlar. Askeri harcamaların tutarı dünya toplamının 3/4 ünü oluşturan devletler ABD, SSCB, Çin, Fransa, İngiltere ve Federal Almanya olmakla beraber, büyüklü küçüklü bütün öteki ülkeler bütçelerinin önemli bölümünü silah yapımı ya da alımına ayırmaktadırlar.

Kısa bir özeti verilen bu tablo silahsızlanma konusunun güncelliğini yeteri kadar açıkladığı halde, kamuoyu oluşmasında sorumluluk taşıyanların bu konuya gösterdikleri ilgi kaygı verecek derecede zayıftır. Bazıları silahsızlanma sorununun yalnız teknisyenlerin uzmanlık alanına girecek kadar karmaşık olduğunu ileri sürüyorlar; kimilerine göre de bu konu ulusal güvenliği ilgilendirdiğinden kamuoyu önünde tartışılması sakıncalıdır. Oysa, insanlığın yok olması gibi bir tehlikeyi içeren bir konuda ulusal ve uluslararası kamuoyunun bilgisiz bırakılarak silahsızlanma savaşımına katılmaktan alıkonulması kabul edilemez.

SİLAHSIZLANMAYI GEREKLİ KILAN NEDENLER

1) Dehşet dengesine dayalı bir barış kurulamaz:

Barıştan yana görünmekle birlikte, silah teknolojisindeki sıçramaların dünya barışına engel olmayacağını, tersine, onu kolaylaştıracağını iddia edenler vardır. Onlara göre her yeni silah, savaş daha

korkunç kıldığı için savaş tehlikesini uzaklatırmata yani caydırıcılık görevi yapmaktadır. Böyle düşünenler barışın güvencesini dehşet den- gesinde buluyorlar. Hatta, bazı ülkelerdeki etkin çevreler bir "süper- silah" icadı peşindedirler. Öyle bir silah ki, ilk kullanana kesin bir as- kerî üstünlük sağlasın. Oysa bu çevreler ağır bir yanılığ- ı içindedirler. Çünkü, teknolojik üstünlüğün bir devletin ya- da devletler gurubunun tekelinde uzun süre kalamayacağı gerçeği bir yana, her yeni silahın ilk olarak kullanılması çözümü bulunmayan sorunlar yaratacağı gibi, onu kullanacak devlet de saldırıya uğrayan kadar yok olma tehlikesi ile karşılaşacaktır.

2) Silahsızlanmayı gerekli kılan **siyasal neden** ise, devletlerin bağımsızlığının ve gemen eşitliğinin güvencesi olmasıdır. Nasıl ki, toprakları üzerinde güçlü bir askeri varlık bulunan bir ülkede hukuka ve yasaya dayalı bir düzen zayıf bir polis kuvvetinin desteği ile sür- dürülemezse, dünyada da askeri gücü gelişmiş devletlerle za- yıf devletlerin hukuk kurallarına saygılı bir denge içinde bir arada yaşayabileceklerine inanmak güçtür. Aslında, silahsızlanma devletler arası düzenin temeli olmak gerekir, çünkü silahlanma yarışının egemen olduğu bir ortamda devletler arası ilişkileri ister iste- mez askeri ve stratejik amaçlar şekillendirir. Silahlanma yarışı sür- dükçe devletler arasındaki ilişkilerin bağımsızlık, ulusal egemenlik, başkalarının iç işlerine karışmama ve halkların kendi kaderini kendi- leri seçme ilkelerinin güvencesi altında olduğu söylenemez. Başka bir deyişle silahlanma önlenmedikçe, kuvvete başvurma tehlikesi hukuka dayalı bir dünya düzeninin üstünde sürgit duracaktır.

3) Son olarak, **ekonomik ve sosyal nedenler** de silahsızlanmayı gerekli kılmaktadır. Silahsızlanma ile iktisadi kalkınma arasında or- ganik bağ vardır. Her yıl silahlanma için harcanan fonların ekonomik ve sosyal kalkınma hedeflerine çevrilmesi halinde insanlığın her alan- daki gelişme çabalarına geniş olanaklar yaratılmış olacaktır. Birleş- miş Milletlerin 1974 yılında kabul ve ilan ettiği "yeni ekonomik dü- zen" in kurulmasına en büyük katkıyı silahlanmadan yapılan tasarruf sağlayacaktır.

Öteyandan, gelişme halinde olan ülkeler açısından silahlanmanın taşıdığı sakıncalar daha büyük ve önemlidir. Çünkü silahlanma:

- a) ekonomik gelişmeyi engeller,
- b) ekonomik bağımlılığı artırır,
- c) siyasal bağımsızlığı kısıtlar,
- ç) demokratik sürecin sağlıklı işleyişine zarar verir,
- d) ulusal bir dış politika izlenmesini kısıtlar.

SILAHSIZLANMANIN GERÇEKLEŞME KOŞULLARI

Yukardaki verilerden hareket edilince varılan sonuç adil ve sürekli bir dünya barışının tam ve genel bir silahsızlanmayı gerektirdiğidir. Ancak, bu hedefe varabilmek için dünya koşullarına gerçekçi bir teşhis koymak ve genel silahsızlanmayı sağlayacak önlemleri yapıcı bir yaklaşımla saptamak zorunludur. Bugün karşı karşıya olduğumuz nesnel koşullar şöyle görünmektedir:

Dünyada birbirinden farklı iki politik sistemin varlığı ve aynı zamanda iki askeri örgütün varlığı bir gerçektir. Buna karşılık, silah teknolojisinde varılan aşamanın dünyayı yoketme olasılığını yarattığı da bir gerçektir. Silahsızlanma savaşımı bu gerçekler gözönünde tutularak yönlendirilmeli, tam ve genel silahsızlanmanın bugünden yarına gerçekleşmeyeceği, aşamalı olacağı ve sürekliliğinin sağlanması için uluslararası denetimin zorunlu olduğu kabul edilmelidir. Şimdiye kadar silahsızlanma konusunda geçirilen deneyimler gözönünde tutulunca, soruna en gerçekçi yaklaşımın şu esaslara dayandırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır:

1) Dünya halklarının istemleri doğrultusunda devletler arası ilişkilerde başlatılan politik "detant" geliştirilmeli, derinleştirilmelidir. Helsinki'de kabul edilen ilkelerin uygulanması savsaklanmamalı, Helsinki konferansı sürekli kılınıp kurumsallaştırılmalıdır. Belgrad Konferansının karşılaştığı güçlülere rağmen Helsinki Belgesini imzalayan devletlerin 1980 yılında Madrid'de toplanmaya karar vermeleri umut verici bir gelişmedir.

2) Helsinki Belgesinin hükümleri ikili ve çok taraflı anlaşmalarda esas alınmalı, böylece o hükümlere yaptırım gücü kazandırılmalı ve Helsinki ilkelerini Avrupa dışına doğru yaygınlaştırmalıdır.

3) Komşu devletler arasında saldırmazlık paktları imzalanmalı, ulusal çıkarlar doğrultusunda ve karşılıklı yararı gözetilen ticari, bilimsel, kültürel ilişkiler sıklaştırılmalıdır.

4) Bloksuzluk akımı desteklenmeli, yeni askeri paktların kurulmasına karşı çıkılmalı, kurulmuş askeri paktların karşılıklı olarak kaldırılması çabaları desteklenmelidir.

5) Ulusal bütçelerde askeri harcamalar sürekli olarak azaltılmalıdır. İlk aşamada askeri bütçelerde yüzde 10 indirim yapılmasına ilişkin olarak Birleşmiş Milletlere verilmiş bulunan öneri desteklenmeli ve uygulanmalıdır.

6) Yığmsal kırım silahlarının yapımı, geliştirilmesi ve depolanmasına kesinlikle karşı çıkılmalıdır. Bu yolda Birleşmiş Milletler çerçevesi içinde evvelce imzalanmış antlaşmaların uygulanması ya da barışçı önerilerin antlaşma haline getirilmesi için çaba harcanmalıdır. Halen 149 devlet Birleşmiş Milletler örgütünün üyesi bulunduğu halde bunların üçte birinden fazla bir bölümünün nükleer silah denemelerinin yasaklanmasını ve bu silahların yaygınlaşmasını önlemeyi öngören antlaşmaları henüz imza ya da tasdik etmemiş olması kaygı vericidir.

7) Kitle kırım silahlarının önce sınırlandırılması, sonra tümüyle yasaklanması en önemli hedef olarak alınmalıdır. Burada nötron bombası yapımı girişimlerine ayrı bir yer vermek gerekiyor. Çünkü, son zamanlarda üzerinde çok söz söylendiği halde ülkemizin güvenliği bakımından arzettiği tehlike kamuoyumuzca henüz iyi anlaşılmamış bir konudur. Barolar Birliği Başkanı Sayın Faruk Erem Sempozyuma sunduğu tebliğde nötron bombasını çeşitli yönleriyle tanıtan çok ilginç ve yararlı görüşlerle bizleri aydınlattı. Nötron bombasının yapımına ve NATO üyesi olması dolayısıyla Türkiye'de depolanması olasılığına karşı yığmsal bir kampanya başlatmış olan Barış Derneği de nötron konusunu etraflıca incelemiştir. Derneğimizin özel bir komisyonu tarafından bu konuda hazırlanan raporu ilişikte sunuyoruz. Burada sadece nötron silahı yapımının insanın kendi cinsine karşı işleyebileceği en büyük suç olduğuna ve bu silah nükleer ve konvansiyonel savaş arasındaki farkı ortadan kaldıracığından, dünya barışı için en büyük tehlikeyi oluşturduğuna işaret etmekle yetineceğim.

8) Kimyasal ve bakteriyolojik silahlar yasaklanmalıdır. 1925 tarihli Cenevre protokolü ile kabul edilen ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 1969'da teyid edilen sözleşmeyi bütün devletler tasdik etmelidirler.

9) Son olarak, nükleer silahlardan arındırılmış bölgeler saptanması girişimleri desteklenmelidir. Ülkemizi ve içinde yaşadığımız bölgeyi yakından ilgilendiren bu konu geçen Şubat'ta Atina'da toplanan Akdeniz Barış Güvenlik ve İşbirliği Konferansında ele alınmıştır. Dünya barış güçleri, nükleer silahlardan arındırılmış bölgeler tesisinin genel silahsızlanma yolunda atılacak en önemli adım olacağı görüşündedir.

BARIŞ VE SİLAHSIZLANMA

Av, Enver ARSLANALP
Türkiye Barolar Birliği
Başkan Yardımcısı

1 — Silahlanmanın insanlığın refah ve mutluluğu, barış ve hukuk için ne büyük bir tehlike olduğu açıktır. Hergün, basında silahlanma yarışının hangi boyutlara vardığı rakamlarla gösterilmektedir. Silah endüstrisinin kârları üzerinde de durulmaktadır. Örneğin, Fransız Silah Endüstrisi Federasyonu 1978 yılının silah endüstrisi açısından daha da verimli bir yıl olacağını açıklamaktan çekinmemektedir.

2 — Ulusların silahlanma için yaptıkları harcamalar gittikçe artmakta ve insanlık için çok büyük tehlike teşkil etmektedir.

1968 yılında, silahlanma harcamaları, bütün ulusların eğitim harcamalarından % 40, sağlık harcamalarından üç kat fazladır.

1974 yılında, bu rakam, gelişmekte olan ülkelere yapılan yardımların 20 katına, 210 milyar dolara yükselmiştir.

1975 yılında, sanayileşmiş ülkelerin harcamaları, gelişmekte olan ülkelerin tümünün yıllık ulusal gelirlerinin toplamına eşit olmuştur.

1977 yılında, bu harcamalar 300-400 milyar dolara varmıştır.

1977 yılında, bir bombardıman uçağına verilen para ile 250000 öğretmenin bir yıllık ücreti karşılanabilir, bin öğrencinin okuyabileceği 30 fen fakültesi ve tam donatılmış 100 yataklı 75 hastahane yaptırılabilirdi.

3 — Bu silahlanma yarışı, kudrete dayalı barış anlayışından kaynaklanmaktadır. Caydırma, şiddet ve korku dengesi ile barış sağlanmak istenmektedir.

Birleşmiş Milletler, olağanüstü silahsızlanma toplantısı ile bu mantığı, bu gidişi ve bu anlayışı ters çevirmek istemektedir.

4 — Hiroşima'ya atom bombası atılmasından altı hafta önce 26 Haziran 1945 yılında imzalanan Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 11/1,26 ve 47. maddelerinde silahsızlanma, silahlanmanın düzenlenmesi ilkelerinin yer almasına ve silahlanma ile ilgili görev ve yetkiler Andlaşma metninde açıkça belirlenmesine karşın azgın soğuk savaşın egemen olduğu uzun yıllarda, bu görev ve yetkiler tartışma konusu yapılmış, hatta böyle bir görev ve yetkinin bulunmadığı ileri sürülmüştür.

Ama, dünya halklarının gittikçe yoğunlaşan barış istek ve çabaları, Birleşmiş Milletler Andlaşmasındaki silahsızlanma ve silahlanmanın düzenlenmesi ilkeleri doğrultusunda somut çözümlere varacak yolların açılmasına olanak sağlamağa başlamıştır.

5 — Ekonomik, teknik, bilimsel, askersel ve stratejik yönleri olan silahsızlanmanın siyasal ve hukuksal yönlerinin etkinliği üzerinde durmak gerekir.

Silahsızlanma, en başta siyasal kararları gerektirdiği için, dünya halklarının barış ve silahsızlanma uğrunda, silahlanmanın kurallara bağlanması uğrunda yığmsal ve bilinçli çabalar sarfetmeleri, bu suretle politika adamlarına yapılması gerekli barışçı yollar göstermeleri zorunludur. Böylece, doğa güçlerini, egemenliği altına almak mücadelesinde olan halkların, toplum olaylarına da egemen olmaları, alınıyalarının silahlanma ve savaş olmadığı sağlanacaktır.

Bu nedenle, bugün, insansız bir gezegen haline dönüşmek tehlikesi ile karşı karşıya kalan dünyamızda, bütün insanlar, insanlık yaşamının daha iyi bir şekilde devamına ve yararına dayalı hangi düşünce ve inançta olursak olalım hepimiz, silahsızlanmanın yanında, barışın yanında olmak zorundayız.

6 — Birleşmiş Milletlerin, silahlanma yarışını, silahsızlanma yarışına dönüştürme çabası, bize, genç Cumhuriyetimizin temel ilkelerine yabancı değildir.

Atatürk, ölmeden önce, 1 Kasım 1938 tarihli B.M.M. 6. Dönem 4. Toplantısı açılış söylevinde "Sulh, milletleri refah ve saadete erıştiren en iyi yoldur." demiştir.

Atatürk'ün hayatı, "barış" la noktalanmıştır.

16 Mart 1923 tarihinde Adana çiftçileriyle yaptığı konuşmada şöyle demiştir:

“Behemahal şu veya bu sebepler için, milleti harbe sürüklemek taraftarı değilim, Harp zarurî olmalı. Öldüreceğiz diyenlere karşı, ölmeyeceğiz diye harbedebiliriz. Millet hayatı tehlikeye maruz kalmayınca, harp bir cinayettir.”

25 Ekim 1931 tarihinde, 2. Balkan Konferansı üyeleri ile yaptığı konuşmada şöyle der:

“İnsanları mesud edeceğim diye onları birbirine boğazlatmak gayri insani ve son derece teessüfe şayan bir sistemdir. İnsanları mesud edecek yegâne vasıta, onları birbirlerine yaklaştırarak onlara birbirlerini sevdirecek, karşılıklı maddi ve manevi ihtiyaçlarını temine yarayan hareket ve enerjidir.”

Atatürk, 21 Haziran 1935 tarihinde Gladys Baker'e şu demeci verir:

“Eğer devamlı sulh isteniyorsa, kitlelerin vaziyetlerini iyileştirecek tedbirler alınmalıdır. İnsanlığın heyeti umumiyesinin refahı, açlık ve tazyikin yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları, haset, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde eğitilmelidir.”

Ve ekler:

“Milletler Cemiyeti, henüz kati ve müessir bir vasıta olduğunu ispat etmemiştir, Milletler Cemiyeti bugün, bütün milletlerin, müşterek gayenin tahakkuku için çalışabilecekleri yegâne teşkilattır.”

7 — Bugün, Birleşmiş Milletler, Atatürk'ün özlemini duyduğu etkili bir vasıta olmağa başlamıştır. “İnsan Hakları Sözleşmesi” ile “Devletlerin Ekonomik Hak ve Ödevleri Sözleşmesi”ni kabul etmiştir.

12.12.1974 tarihinde 120 olumlu oya karşı 6 olumsuz ve 10 çekimser oyla kabul edilen “Devletlerin Ekonomik Hak ve Ödevleri Sözleşmesi”, barışı, hukuku, ekmeği ve mutluluğu silâhların gölgesinden ve tehdidinden kurtaracak ilkeleri içermektedir. Oysa, bu sözleşmeye olumsuz oy veren ülkeler, Batı Almanya, Belçika, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Lüksemburg olmuştur.

Uluslararası ekonomik ilişkilerin temel öğelerinin saptandığı bölümde:

a) Devletlerin egemenliği, ülke bütünlüğü ve siyasal bağımsızlığı,

- b) Devletler arasında hak eşitliği,
- c) Saldırmazlık,
- d) İç işlerine karışmamak,
- e) Karşılıklı yarar,
- f) Barış içinde birarada yaşama,
- g) Anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözümü,
- h) Gelişme amacıyla uluslararası işbirliği gibi öğeler, uluslararası ilişkilerde caydırma ve şiddet hesaplarının değil, fakat dostluk, refah ve mutluluk çabalarının egemenliğini sağlayacak öğelerdir.

8 — Bu nedenle:

a) Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda oya başvurulmaksızın kabul edilen belgenin ışığında, Barış ve Silâhsızlanmanın gerçekleştirilmesine yardımcı olmak için ivedilikle “Devletlerin Ekonomik Hak ve Ödevleri Sözleşmesi” Büyük Millet Meclisince onanmalıdır. Böylece, Birleşmiş Milletler İlkelerine bağlılık, başka kavramlara başvurmamızı gerektirmez. Savunmamızı, hak eşitliği mücadelemizi sağlam laştıracaktır.

1979 yılı başında toplanmasına karar verilen genişletilmiş “Silâhsızlanma Komitesi”nin çalışmalarını başarıya ulaştıracak girişimlerde bulunmak gerekir.

Belgede yer alan nükleer silahların yasaklanması, nükleer silahlardan arındırılmış bölgeler kurulması, gelişmeye yardım için silâh ticaretinin kısıtlanması, askeri bütçelerin azaltılması konularında komisyonlara öneriler götürülmelidir.

b) Bu gün, barışın kurulması bilime dayalı uğraş ve çabaya bağlıdır. “Barış Bilimi,” artık üniversitelerimizde okutulmalıdır. Birleşmiş Milletler Örgütü ile yakın ilişkileri olan “Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü” gibi bir kuruluş kurulmalıdır.

c) Anayasamızın metnine, Birleşmiş Milletler andlaşmasında yer alan ve bizim de imzaladığımız, Uluslararası Barış, Silâhsızlanma ve Silâhlanmanın düzenlenmesiyle ilgili ilkeler konulmalıdır.

d) Barış ve hukuk, silâhsızlanmadan geçer. Silâhsızlanmanın barışı ve hukuku güçlendireceği açıktır. Bu nedenle, 10 Temmuz gü-

nü her yıl, Barış ve Silahsızlanmanın çeşitli yönlerden incelenmesine yardımcı olacak toplantılar yapılmalıdır.

e) Hukukçuların silahsızlanma çalışmalarına hukuksal yönden katkıda bulunmak için etkili hukukçuluk görevlerini yerine getirmelerine çaba sarfedilmelidir.

f) Barış ve Silâhsızlanma konularında halkın siyasal bilinçlenmesine çalışılmalıdır.

SİLAHLANMANIN TEMELİNDE YATAN KAPİTALİZMDİR

Dr. Fikret BAŞKAYA
DİSK - Siyasal ve Sosyal
İlişkiler Başkanı

1930 yılları sonundan bu yana silah üretimi görülmemiş boyutlara ulaştı. Silahlanma kesintisiz bir biçimde ve her gün daha fazla kaynağı emen bir alan haline geldi. Son dört on yılda silaha ayrılan fonlar şaşırtıcı rakamlara ulaşmıştır. Yakın bir gelecekte de bu eğilimin tersine döneceğine ilişkin herhangi bir gösterge de yoktur.

Şüphesiz silah üretimi kapitalist üretim biçiminin son bir kaç on yılda ortaya çıkmış bir yeniliği değildir. Kapitalizmin gelişim süreci içinde, silah üretimi sanayiinin ve pazarın genişlemesinde önemli bir faktör olmuştur. Fakat kapitalizmin gelişim sürecinin ve emperyalizmin hiç bir aşamasında silah üretimi, silahlanma ve savaş harcamaları son 35 yıldaki kadar büyük öneme sahip olmamıştır. Dünya silahlanma harcamaları 1901-1914 yılları arasında ortalama 4 milyardan 1945-1955'te 13 milyara yükselmiştir.

Bu durum son derece önemli bir değişikliği ifade etmektedir. Nitekim 1961 yılına gelindiğinde dünyadaki silah üretimi ve "savunma" giderleri toplamı, dünyada yapılan tüm yatırımların yarısına yaklaşıyordu. Bunun anlamı yapılan her dolarlık yatırımın yarısı kadarının insanı öldürmek için harcandığıdır. Silah üretimi ve savunma giderleri 1939'da ABD'nin GSMH'sının % 1,5 unu oluştururken, bu oran 1952'de % 13,5'a yükseliyordu. Aynı eğilim öteki emperyalist ülkeler içinde geçerlidir.

Çeşitli emperyalist ülkelerin yıllık ortalama silahlanma harcamaları 1950-1970 döneminde aşağıdaki tempoyu izlemiştir.

(Sabit fiyatlarla)

ABD	% 6,2
Japonya	% 3,9
İngitere	% 1,3
Fransa	% 4,2
B. Almanya	% 5,8
İtalya	% 4,2

Bölgesel savaşlar dışında bir “barış dönemi” sayılan bu dönemde silahlanmaya ayrılan fonların bu kadar büyük boyutlara ulaşması kapitalist ekonomide bir nitel değişiklik olduğunu ortaya koymak tadır. Kapitalizmin ikinci dünya savaşı sonrası döneminde gerçekten kapitalist ekonomide önemli bir nitel dönüşüm olmuştur.

Nitekim üretim araçları üreten sektör ve tüketim araçları üreten sektör yanında, ekonomiye bir de imha edici araçlar üreten sektör eklenmiştir. İmha edici araçlar (silah) üretimi sermaye ve tüketim malları üretiminden olduğu kadar, üretken olmayan bir şekilde telef edilen tüketim mallarından da farklıdır.

Bu konuşma boyutları içinde silahlanmanın, bir başka ifadeyle imha edici araçlar üretiminin, kapitalist ekonomi açısından anlamını ortaya koyacak uzun teorik analizler yapmamız olanaksızdır. Gerçek olan şudur ki kapitalizm artı-değeri gerçekleştirmedeki zorluklarına karşı, silah üreterek yaşamını sürdürülebilmektedir. Silah üretimi kâr hadlerindeki düşme eğilimine karşı bir güvence teşkil etmektedir. Ve imha edici sektör sayesinde ortalama sosyal artı-değer oranını belirli bir düzeyde tutmayı başarmaktadır. (Şüphesiz bu ancak sonuncu sektör için geçerlidir.) Ünlü burjuva iktisatçısı İ.M. Keynes’in “Pramit inşasının, depremin ve savaşın zenginliği artırıcı” rolü üzerinde görüşleri kapitalizmin mantığıyla çelişen şeyler değildir. Yeni bir başka burjuva iktisatçısı olan J.K. Galbraih’da “Stok sorununu sadece savaş çözebilir” diyor. F. Cook’da “Ekonomimizin refahı kesinlikle silah üretimine bağlıdır.” demektedir.

Fakat silahlanmanın ve savaşların ekonomik sonuçları üzerine görüş açıklayanlar sadece burjuva iktisatçılarıyla sınırlı değildir. 3 Ekim 1952’de yaptığı bir konuşmada Başkan Eisenhower “İşsizliği ortadan kaldıran “Fair-deal” değil savaştır. Ancak savaş sayesinde ekonomik faaliyetler yüksek bir düzeye çıkabilmiştir” diyordu.

Eğer giderek astronomik rakamlara ulaşan silah üretimi harcamalarının ve silahlanma yarışının gerçek nedenlerine inilmezse, ger-

çek sorun da göz ardı edilmiş olur. Şimdiye kadar yapılan ve bu günde yapılmak istenen budur.

Silahlanmaya ilişkin hiç bir yaklaşım, sorunun temeline inmedikçe, fazla anlamlı değildir. Bu gün dünyadaki silahlanma yarışını Amerikan senatosunda bir kaç "manyak senatörün" varlığıyla açıklamaya olanak yoktur.

Silahlanma yarışı emperyalizmin ve uluslararası iş bölümünün vardığı aşamayla açıklanabilir. Emperyalist ülkeler için silah ticareti son derece önemli bir yere sahiptir. Geri kalmış ülkelere yapılan ihracatın en önemli bölümünü silah satışları oluşturmaktadır.

Silahların hızla demode olması ve her zaman yenilerinin üretilmesi durumu da, silah üretimini son derece kârlı hale getirmektedir. Şimdilerde yeni bir oyun daha tezgahlanmak isteniyor. Geri kalmış ülkelerde silah üretimi. Sözde ulusal güvenlik gerekçesiyle kurulacak olan silah sanayiü aslında emperyalizm için pazarın genişletilmesi ve artı-değer oranının yükseltilmesine yarayacaktır. Bu sömürüyü emekçi sınıfların ve ülke halkının gözünde haklı göstermek için de gerekçe hazırdır. "Ulusal güvenlik" (!) Patenti, teknolojisi ve yetişkin emeği çoğu kez hammaddesi emperyalistlerin elinde olan silah sanayiinin ulusal güvenlik açısından ne kadar anlamsız olduğu son derece açıktır. Fakat gizlenmek istenen, ulusal güvenlik görünümü altında uluslararası plandaki emperyalist sömürüyü arttırarak sürdürmektedir. Nükleer santraller satışı da bu bütünlük içinde ele alınmalıdır.

Uluslararası işbölümü bugünkü durumunu korudukça, tüm dünyanın kaynakları bir kaç devlet tarafından sömürüldükçe, silah satışları bu kadar kârlı olmaya devam ettikçe, bu durumun tersine gelişmeler beklemek boşunadır. Bugün silahlanma ekonomik sistemin yapısal bir özelliği haline gelmiştir. Halen Amerika Birleşik Devletlerinde 8,3 milyon kişi askeri programlar çerçevesinde iş bulabilmektedir. Kamuoyuna karşı silahsızlanmanın işsizliğe neden olacağı gerekçesi bir koz olarak kullanılmaktadır.

Reformist ya da İdealist Bir Yaklaşım Fazla Anlamlı Değildir.

Sözde silahsızlanmadan yana olan idealist yaklaşım sahiplerinin sık sık gündeme getirdikleri şudur: Açlığın, yoksulluğun, kültürsüzlüğün egemen olduğu bir dünyada neden milyonlarca dolar silah, silah yarışında kullanılıyor? Gerçekten bugün dünyada silahlanmaya harcanan kaynakların değeri 350 milyar dolara yaklaşmaktadır. Ulus-

lararası plandaki silah ticaretinin tutarı da 20 milyar dolara yükselmiştir. Toplam araştırma harcamalarının % 40'ından fazlasının gittiği askeri amaçlı projelerde 400.000 bilim adamı ve teknisyen çalışmaktadır. Askeri harcamalar dünya hasılasının % 6'sına ulaşmıştır. Bu gün dünyada 30 milyon insan silah altındadır. Eğitim ve sağlık için yapılan harcamalar çoğu kez askeri harcamaların çok altında kalmaktadır.

Dünyada bir yılda silahlanmak amacıyla harcanan 350 milyar dolar insanlığın yarısının (yoksul) toplam gelirinden daha fazladır. Açlıktan ölenlerin sayısı son 20 yılda savaşlarda ölenlerin sayısını aşacak düzeydedir. Sadece 1977 yılında silah araştırma ve geliştirmeye harcanan para enerji araştırmasına ayrılan paranın 6 katıdır. Yine askeri harcamalar için bir yılda harcanan miktar 65 Latin Amerikan ve Afrika ülkesinin gayri safi hasılasına eş değerdedir. Yıllık silahlanmaya harcanan kaynak tüm az gelişmiş ülkelere yapılan sözde "yardım"dan da 15 kat daha fazladır.

Bu rakamlar belirli bir durumu ortaya koysa da; gerçek sorunun temeline inmeye olanak vermiyor. O halde dünyada az gelişmişlik, açlık, aşırı eşitsizlik ve kültürsüzlük varken kaynakların neden silahlanma amacıyla harcandığı yerine, soruyu neden dünyada az gelişmişlik, yoksulluk ve açlık var biçiminde sormak daha sağlıklıdır. Fakat gerçek bir barış yerine, dünyanın mevcut statükosunu korumayı amaçlayan sözde "barışseverler" gerçek sorunu konu dışı bırakmaya büyük özen gösteriyorlar. O halde soruna doğru yaklaşmanın yolu, sömürünün, eşitsizliği, baskının gerçek nedenlerine eğilmektir. Eşitsizliği, sömürü ve baskıyı üreten kapitalist sistem yaşamaya devam ettikçe, doğal sonuçları olan olumsuzlukları da üretmeye devam edecektir.

"Ulusal Güvenlik" kavramı anlamını yitirmiştir.

Silahlanma yarışının bilinen gerekçesi ulusal güvenliktir. Aslında burada söz konusu olan sömürü düzeninin olduğu gibi muhafaza edilmesidir. Kapitalist dünya sisteminde ülke düzeyinde olduğu gibi uluslararası düzeyde de güvenlik demek sömürücü sınıfların güvenliği demektir. Anatole France'ın "Vatan sanayiciler için ölmektir" dediği durum değişmeden sürüp gitmektedir. Bu gün de sözde ulusal güvenlik gerekçesiyle işçi sınıfı ve emekçiler daha fazla baskı altına alınmak ve daha fazla sömürülmek istenmektedir.

Fakat bir başka açıdan da ulusal güvenlik kavramı anlamsızlaşmıştır. Uluslararası kapitalizm insan kaynaklarını olduğu kadar doğa kaynaklarını da insafsızca sömürmektedir.

Bugünkü gidis enerji kaynaklarının tükenmesi, hava ve denizin kirlenmesi, toprakların verimsizleşmesi, çeşitli hayvan ve bitki türlerinin yokolması gibi, doğanın ekolojik dengesini temelde tahdit eder duruma gelmiştir.

Belirli bir toprak parçasını düşmana karşı korumak amacıyla milyarlarca dolar harcayan az gelişmiş bir ülke, aynı toprak parçasının verimliliğini korumak, erozyonu önlemek için hiç bir çaba sarfedilmediği bir ortamda, neyin güvenliğinden söz edilir. Su ve rüzgar erozyonuyla verimli toprakları akıp giden bir ülkenin, savunma harcamalarını her geçen yıl daha fazla artırması ancak kapitalizmin mantığıyla gelişmez. Çünkü kapitalist sistemde insana yer yoktur. Yok olan ormanlar, nesli tükenen canlılar, kirlenen denizler, nükleer silahlarla tehdit edilen insanlık... Böyle bir dünyada ulusal savunma için büyük yaygaralar koparılmasının nedeni açıktır! Sömürü ve baskıyı devam ettirmek. Uluslararası sömürü statükosunu sürdürmek.

Amerikan yönetiminin dünya kamuoyunu oyalamaktan başka bir amacı yoktur.

Vietnam savaşı, Nixon'un Watergate Skandalı ve Pinochet darbesiyle dünyadaki prestiji sarsılan Amerikan Birleşik Devletlerinin, itibarını yeniden kazanmak amacıyla, Amerikan burjuvazisinin bir kanadının desteğiyle başkanlığa seçilen Carter, bir sürü vaadle Beyaz Saray'a yerleşti.

Carter'in vaadleri kısaca şunlardı:

- Amerika Birleşik Devletlerinde ve dışarda demokratik hakları genişletmek. (Demokrasi hayranı kesilen Carter İran'daki, Uruguay, Arjantin vb. gibi ülkelerdeki işkencelere pek duyarlı değildir.)
- Silahlanma harcamalarını kıstamak.
- Çevreyi korumak, insanların sağlık ve sosyal güvenliğini sağlamak.
- Dünyadaki askeri diktatörlüklere askeri yardımı kesmek.
- Uluslararası planda serbest değişim ve iyi ilişkilerin ortamını hazırlamak.
- İş güvenliği ve enflasyonu kontrol altına almak.
- Watergate skandalı sonrasında daha açık bir yönetim üslubu geliştirmek v.b.

Aslında Carter'in bu vaadlerinin çoğunluğu kapitalizmin ve Amerikan ekonomisinin mantığıyla çelişen şeylerdir. Amerikan Başkanı Beyaz Saray'a yerleştikten üç ay sonra bütün bu vaadlerin tersini yapacağını göstermiştir. Az gelişmiş ülkelere karşı "yeni bir ahlaki düzen" yaklaşımının anlamı özellikle Latin Amerikalılarca çok iyi bilinmektedir.

Wilson'da dünyada demokrasiyi gerçekleştirme vaadinde bulunmuştu. Ama bu vaad onun Meksika devrimini ezmek üzere ordu sevkmesine engel olmadı. Bir başka "Demokrat Başkan" olan Roosevelt'de Latin Amerikalılarla iyi ilişkiler vaadetmişti ama, Batista gibi diktatörleri desteklemekten geri kalmamıştı. "İlerleme İçin İttifak" tezinin sahibi J. Kennedy'de Küba devrimini boğmak için bir hayli çaba harcamıştı. Küba devrimini boğamayınca da Latin Amerikadaki askeri diktatörlüklerin yolunu açmıştı.

Carter'in vaadlerinin içeriğinin ne olduğunun anlaşılması için fazla zaman geçmesine gerek kalmadı. Üçüncü dünya'nın diktatörlüklerine askeri yardımı keseceğini vaadeden Carter, dolaylı yollardan diktatörlükleri desteklemeye devam etti. Gerçekten Arjantin, Brezilya, Nikaragua, Filipinler, Güney Kore ve Endonezya'ya yapılan doğrudan askeri yardımlar bir miktar azaltıldı. Buna karşılık "İmport-Export" Bank ve öteki büyük Amerikan Bankaları aracılığıyla yapılan yardımlarda büyük artışlar oldu. Böylece banka işlemlerinin gizliliği arkasına saklanarak diktatörlükler desteklenmeye devam ediliyor.

Carter Ford'unkinden daha kabarık bir askeri bütçe teklifiyle ortaya çıktı. Bunlardan daha önemlisi Carter, yeni bir seri silahlar üretme kararı aldı. Bunlar:

- Croisiere füzeler; bilindiği gibi bu nükleer bombalar taşıyan pilotsuz küçük bir uçaktır.
- İkinci yeni silah MX denilen yeni füzelerdir. Bu füzeler 12 hidrojen bombası taşıyan ve son derece etkili bir silahtır.
- Üçüncüsü Pentagon'un favori silahı olan NÖTRON BOMBASIDIR. her halde hiç bir silah kapitalizm için NÖTRON BOMBASI kadar ideal değildir. Çünkü insanları yok eden bu bomba fabrika ve binalara zarar vermemektedir. Yüksek düzeyde bir Pentagon yetkilisi "Biz kurtarmayı arzuladığımızı imha etmeden bir bölgeyi savunmayı arzuluyoruz" diyor! Böylece NÖTRON bombasıyla ilk defa kapitalizm için değerli olana zarar vermeyen bir silah keşfedilmiş oluyor!

Bu üç yeni silahla Amerika stratejik dengeyi Sovyetler Birliği aleyhine bozmayı planlamaktadır.

Silahsızlanmanın gerçek koşulu burjuvazinin silahsızlandırılmasından geçecektir.

Emperyalizm yaşamaya devam ettikçe, kanlı bölgesel savaşlar da kaçınılmazdır. Silah yarışı sürdükçe bölgesel savaşlar da nükleer silahların kullanılması da kaçınılmazdır. Sürekli olarak kullanılmayacak silahların üretilmesi söz konusu olamaz. Fakat panik, taşkınlık, ya da hata yüzünden bölgesel savaşların evrensel boyutlara ulaşması da olanak dışı değildir.

Doğu ile batı arasında mevcut imha etme gücü veri olduğuna göre, Amerikan emperyalizmi ancak umutsuz durumlarda, ani çözümsüzlük koşullarında insanlık için intihar demek olan bir nükleer savaş göze alabilir. Nitekim nükleer saldırıdan sadece saldırıya uğrayan değil saldırıyı yöneten de büyük zarar görecektir.

Ancak uluslararası burjuvazi silahsızlandırıldığı yani kapitalist dünya sistemi yıkılıp uluslararası düzeyde sömürsüz ve baskısız bir düzen kurulduğu zaman insanlık yok olma tehdidinden ve kâbusundan kurtulabilir.

Saldırgan güçleri silahsızlandırabilecek ve bir nükleer savaş engelleyecek tek güç o ülkelerin işçi sınıflarıdır. Amerikan emperyalizmini silahsızlandıracak olan tek güç Amerikan işçi sınıfı ve onun dünyanın öteki bölgelerindeki müttefikleridir. Hiç bir işçi devleti, silah gücü ne olursa olsun bir nükleer savaş engellemez.

Gerçek devrimciler kontrolsüz bir şekilde geliştirilen gerek santral biçimde, gerekse silah biçiminde olsun tüm nükleer projelere karşı çıkmalıdır.

Eğer Amerikanın silahsızlanma konusundaki niyeti açığa çıkarılmak isteniyorsa, iki yüzlülüğü sergilenmek isteniyorsa:

1. Bundan sonra yapılacak olan tüm silahsızlanma görüşmeleri açık olarak tüm dünyanın gözü önünde yapılmalı. Gizli diplomasi oyunları kesinlikle terkedilmelidir. Dünya kamu oyuna açık görüşmeler sonucunda kim silahlanmadan yana, kim değil, gerçek barışı kim istiyor kim iki yüzlülük ediyor açıklığa kavuşacaktır.
2. İkinci olara; kimin daha az veya daha çok sahip olduğuna bakılmaksızın tüm nükleer silahlar tahrip edilmelidir. Bu konudaki karşılıklı şüpheleri ortadan kaldırmak için de hakem heyetleri oluşturulabilir.

Bu sayede (gerçekten barıştan yana olan ülkeler) ellerine önemli bir koz geçirerek, ABD'nin gerçek niyetini açığa çıkarmak olanağını elde edeceklerdir. Aksi halde 1970 lerden beri sürdürülen yumuşama politikas "detantı" ile birlikte, silahlanma yarışı da alabildiğine devam edecektir.

Mevcut uluslararası ekonomik yapıya dokunmadan, silahsızlanma alanında olumlu gelişmeler beklemek iyimserliktir. Ancak para "uygarlığının" yerine kardeşliğin egemen olduğu bir dünya düzeni kurulduğu zaman gerçek anlamda silahsızlanmadan sözedilebilecektir. Böylece kaynaklar sömürmek, ezmek ve yok etmek amacıyla değil, insanlığın refahına kullanılabilir. Böylece bireyler arasında olduğu kadar halklar arasında da kardeşlik ve karşılıklı saygı ve anlayış egemen olur. Bu nedenle radikal olmak ve sorunları kökeninde çözmeye yönelmek gerekmektedir. Radikal olmanın koşulu da sorunlara uluslararası planda işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda yaklaşmakla olanaklıdır.

İNSANLIĞIN SORUNLARI VE ASKERİ HARCAMALAR

**Bursa Barosu
Yönetim Kurulu**

Uçsuz bucaksız evrende, küçücük bir gezenin üzerinde sayıları dört milyara yaklaşan insanlar, kendi elleriyle yarattıkları bir canavarın tehdidi altında yaşamlarını sürdürüyor. Savaşa doğru atılacak bir yanlış adım, gezegenimizi ölü bir yıldıza dönüştürebilir.

Bu gerçeği, günümüzde sadece en sorumlu görevlerde bulunanlar veya aydınlar değil, halk yığınları da anlamış bulunmaktadır. İkinci dünya savaşından sonra, yaşadığımız barış dönemini, bir bakıma süper güçler arasında kurulmuş bulunan bir çeşit dehşet dengesine borçluyuz. Oysa barış, korkuya değil, mantık ve sevgiye dayanmalıdır. Ancak böyle bir barış sürekli ve kalıcı olabilir. Günümüzde silah yapımına ve ordulara ayrılan kaynaklar, barışçı amaçlar için kullanılsa, insanlığın bir çok sorunu çözülmüş olacaktır.

İnsan, düşünen bir varlık olarak tanımlanabilir. Mademki insan düşünen bir varlıktır, öyleyse bir gün mutlaka mantığa ve sevgiye dayanan sürekli bir barışta karar kılacaktır.

Barışa giden yol, silahsızlanmadan geçer. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun belirttiği gibi günümüzde, üstesinden gelmek zorunda olduğumuz, en önemli sorun, Uluslararası etkili bir denetim sağlanarak, tam ve genel bir silahsızlanmanın gerçekleştirilmesidir. Silahsızlanma sonucunda, serbest kalacak kaynaklar, insanlığın yararına kullanılacaktır. Bu kısa araştırmada, önce askersel amaçlara ayrılan kaynaklar daha sonra da bunların barışçı amaçlara yönltilmesi konuları incelenecektir.

I — ASKERİ AMAÇLAR İÇİN KULLANILAN KAYNAKLAR:

Günümüzde, askeri amaçlar için yapılan Harcamaların toplam değerini kesinlik söylemeye olanak yoktur. Ancak, bütçelere yansıyan resmi sayılara göre, askeri harcamaların yıllık toplamı yüz yirmi milyar dolaylarındadır. Bu meblağın, dünyanın - toplam yıllık mal ve hizmet iletiminin yüzde sekiz veya dokuzuna eş bir değerdir. Bazı tahminlere göre ise, yine bu meblağın, gelişmekte olan ülkelerin toplam milli gelirlerinin üçte ikisine veya bir yılda dünyada yapılan ihracatın tamamına eşittir. Tüm dünyada her yıl yatırıma ayrılan brüt sermayelerin toplamı ise, askeri harcamaların ancak iki katından ibarettir.

Ordularda, silah altında bulunan asker sayısı yirmi milyon kişidir. Doğrudan doğruya veya dolayisiyle askeri bir nitelik taşıyan malların üretiminde çalışanlar ordu mevcutlarına eklenirse, bu sayı yaklaşık olarak elli milyon kişiye yükselir.

Toplam Askeri Harcamaların yüzde seksen beşi A.B.D., S.S.C.B. İngiltere Fransa, Almanya, Çin ve Kanada gibi yedi ülke tarafından yapılmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin Askeri Harcamaları, ilk bakışta bu saydığımız ülkelerin harcamalarına oranla önemsiz gibi görünür isede, kendi ulusal giderlerine göre çok yüksektir. Ancak, Silahsızlanma ile serbest kalacak mali kaynaklar, gelişmiş ülkelerin elinde bulunacak, gelişmekte olan ülkelere ise, daha çok, insan gücü bakımından artış olacaktır.

Silahsızlanma konusunda, gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkelerin Barış ekonomisine geçiş sürecinde, yeni duruma uyum sağlanması için önemli bir çok sorunlar ortaya çıkabilir. Fakat bu sorunların çözümü mümkündür. Nitekim, dünya savaşı sırasında tüm üretim güçlerini askeri amaçlara tahsis etmiş bulunan ülkeler, kısa bir süre içinde endüstrilerini barış ekonomisinin isteklerine göre işletmeyi başarmışlardı. Silahsızlanmanın getireceği sorunlara, bu örneklerden yararlanılarak çareler bulunabilir.

II — SERBEST KALAN KAYNAKLARIN BARIŞTA KULLANIMI :

Her ülkede serbest kalan kaynaklar, ekonomik ve sosyal gelişim için kullanılacağı gibi, gelişmekte olan ülkelere yardım için de ayrılabilir.

bilir. Böylece, tüm ülkelerde, ister kendi kaynaklarından, ister dışarıdan sağlanan yardımlar, kişisel tüketim düzeyini yükseltmek, yeni fabrikalar kurarak üretimi arttırmak, şehirlerin imarı, mesken yapımı ve gecekonduların kaldırılması, eğitim sağlık ve sosyal güvenlik kurumlarının geliştirilmesi, kültürel faaliyetler ve bilimsel araştırmalar için kullanılabilir.

Bütün bu saydığımız seçenekler birbirleriyle bağlantılıdır. Örneğin, tüketim düzeyini arttırmak, endüstri ve tarımda yeni yatırımları gerektirecektir. Gelişmekte olan ülkelere yardım, bu ülkelerin gereksinim duyduğu araçların üretimini arttıracaktır. Gelişmekte olan ülkeler, askeri harcamalara ayırdıkları dövizlerini, kalkınmaları için kullanacak ve daha çok yatırım yapmak olanağını bulacaklardır. Böylece, dış ticaret hacmi geliştirilecektir.

1) Sosyal Yatırımlar :

Askeri harcamalardan kurtarılan kaynakların ivedilike tahsis edileceği yatırımların başında, sosyal yatırımlar gelmektedir. Halen dünya nüfusunun yüzde yetmiş köylerde ve küçük yerleşim merkezlerinde yaşamaktadır. Son yirmibeş yıl zarfında, asya kıtasında, 20 binden fazla nüfuslu olan yerleşim merkezlerine köyden şehire akın nedeniyle yeniden beşyüz milyon kişinin yerleştiği saptanmıştır. Latin Amerikasında, yüz binden fazla nüfusu olan şehirlerde oturanlar, toplam nüfusun yüzde kırkını teşkil etmektedir.

Bu demografik değişim, şehirlerde hayatı, çekilmez bir hale getirmiştir. Yerel yönetimler, yetersiz kalmış, trafik felce uğramış, ev bulunamaz olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde, gecekondular, şehirli nüfusun çoğunu barındırıyor. Hindistanda yüzbenden fazla nüfuslu şehirlerde oturanların artan barınak sorununun çözümü için her yıl fazladan bir milyar dolar harcamak gerekiyor. Latin Amerikaya keza aynı sorunun çözümü için 30 yıl süre ile, her yıl iki milyar dolar gerekecektir. Birleşmiş Milletler Sosyal İşler Dairesinin tahminlerine göre, geri kalmış ülkelerde, yüzelli milyon ailenin sağlığa elverişli meskeni yoktur.

2) Sağlık, Sosyal Hizmetler ve Eğitim Yatırımları :

Eldeki verilere göre, en gelişkin ülkelerde bile sağlık hizmetlerinin yeterli olduğu söylenemez. Örneğin, A.B.D. ve Kanadada mevcut hasta yatak sayısının 1/4 oranında arttırılması gerekmektedir. Bazı

yoksul Avrupa ülkelerinde, hastahanelerdeki personel sayısı, nüfusa oranla, gelişmiş ülkelerdekini 1/50 kadarıdır. Geri kalmış ülkelerde, yeni doğmuş çocuklarda ölüm oranı binde yüzdür, gelişmiş ülkelerde ise binde yirmi civarındadır.

S.S.C.B.de Askeri amaçlara ayrılan binalar, hastahane haline getirilse, mevcut yatak sayısı yüzde 40 oranında artacaktır (bu da yüzbinlerce yatak demektir)

Bilim ve tekniğin yaygınlaşması ve gelişimi sonucunda, eğitim, çağımızın en önemli sorunlarından biri olmuştur. Bundan böyle, her çocuğu bir meslek sahibi yapmak, en yetenekli çocuklara üstün bir eğitim vermek zorundayız. Bu sorumluluk, başdöndürücü giderleri gerektiriyor. Örneğin, A.B.D. de halen İlk ve Orta öğrenim için 20 milyar dolar, Yüksek Öğrenim için 6 milyar 700 milyon dolar harcanmaktadır. Önümüzdeki yıllarda bu giderler, ilk ve orta öğretimde % 50, yüksek öğretimde % 250 oranında artacaktır. Birleşik devletlerde, 20-24 yaş arasındaki gençlerin % 20 sinin, Batı avrupa ülkelerinde ise, % 5 inin yüksek öğrenim yapma olanağı vardır. Batı avrupa ülkelerinin A.B.D. düzeyine varması için, halen yapılan harcamaların % 100 oranında arttırılması gerekiyor. Geri kalmış ülkelerde ise 15 ve daha yukarı yaştaki nüfusun % 50 si okuma-yazma bilmiyor.

3) Bilimsel Araştırmalar :

Gelişmiş ülkelerde en iyi teknisyenler ve bilim adamları askeri amaçlar için çalıştırılıyor. Silahsızlanma gerçekleştiği takdirde bunlar barış için çalışacaklar ve şimdiye kadar savsaklanan önemli sorunlara çözümler getireceklerdir. Örneğin, tıp, şehircilik, geri kalmış ülkelerin ekonomik sorunları, nükleer enerjinin barışçı amaçlarla kullanılması gibi.

Çok kısa bir süre içinde akıl almaz tahrip güçlerini keşfeden insan dehası, barış gibi soylu bir amaca yönelince, insanı hayran bırakan olumlu sonuçlar alacaktır.

III — SİLAHSIZLANMANIN ULUSLARARASI EKONOMİK İLİŞKİLERE ETKİLERİ:

Silahsızlanma gerçekleşince, uluslararası ilişkilere egemen olan gerilim ortadan kalkacak, dış ticareti olumsuz yönde etkileyen engel-

ler yıkılacaktır. Gelişmekte olan ülkeler, sadece dış ticaret hacmi genişliyeceği için değil, aynı zamanda kendilerine yapılan ekonomik yardımlar da artacağından kaynaklarını daha iyi değerlendirmek olanağına kavuşacaklardır.

Şimdiye kadar gelişmekte olan Ükelere yapılan yardımlar yararlı olmamıştır. Yüksek Faiz oranları, bu ülkelerin dış ticaret dengesini olumsuz yönde etkilemiştir.

Gelişmiş ülkelerde, silahsızlanma ile serbest kalan mali kaynakların öncelikle bir kısmı düşük faizli krediler yolu ile veya bağış olarak gelişmekte olan Ükelere verilmelidir.

SONUÇ:

Tüm bu açıklamalardan sonra, dünyada askeri harcamaların azaltılması ve bunun doğal sonucu olan silahsızlanmayı gerçekleştirmek için herkesin kabul edeceği nedenlerin bulunduğunu, en azından, dünyanın süratle artan nüfusunun getireceği sosyo-ekonomik problemleri çözmek için başka bir kaynağın bulunmadığı gerçeğini görmek gerekir.

Ancak, silahsızlanma bu şekilde değerlendirilmemekte, askeri harcamalar ve silah yapım sektörü, gelişmiş ülkelerin ekonomilerini canlandırıcı ve büyütücü yatırım faktörleri olarak kullanılmaktadır. Silahsızlanma bu yönü ile bir sistem olgusu şeklinde gözükmemektedir. Gelişmiş ve emperyalist güçler, az gelişmiş ülkelerin milli gelirlerinde meydana gelen artışın büyük bir bölümü "Silah satışları" yolu ile sömürülmektedir. Dünyanın çeşitli yerlerinde, ülkeler arasındaki sorunlar adeta körüklenmekte ve çıkan olaylar, silah satışı için, gelişmiş ülkelerce kullanılmaktadır. Bu gün dünya üzerinde gizli bir 3. Dünya Savaşı sürdürülmekte ve az gelişmiş ülkelerin halkları, geliştirilmiş silahların deneme tahtası olarak kullanılmaktadır. Ortadoğu, Güneydoğu Asya ve Afrika ülkelerinin halkları savımızın açık örnekleridir. Gelişmiş ülkeler silah satışları ve gereğinde koydukları ambargolar ile devletlerin iç ve dış politikalarında etkin olmayı amaçlamaktadırlar. Askeri yatırımlar azalacağı yerde Nötron bombası gibi çevreye zarar vermeden insanları kitle halinde öldürmeyi amaçlayan buluşlara yöneltilmektedir. Silah satışları uğruna devletler, Birleşmiş Milletler Kararlarını bile hiçe sayabilmektedirler. Bu konuda sık sık toplanan "Silahsızlanma Konferansları" ise doğal olarak, bir sonuç alınmadan dağılmaktadır.

Tüm bunların nedenlerinden biri de, devletler-arası hukukta, bu gibi davranışları önleyici yaptırımlar bulunmamasıdır. Yaptırımı bulunmayan kararların uygulanması ve kontrolü olanaksız kalmaktadır. Bu nedenle en kısa zamanda devletler-arası hukukta yaptırımı bulunan kuralların konulmasını gerekli görmekteyiz. İnsanlığın umudu devletler arasında sağlanacak sürekli bir barıştır. Bunun gerçekleştiği gün, sorunların büyük bir bölümü çözülmüş olacaktır.

Topyekün silahsızlanmayı gerçekleştirmek güç bir amaçtır. Bunun için geçmişten bize kalan ön yargılardan arınmak lâzımdır. Savaşa göre örgütlenmiş toplumlar ve endüstrileri, silahsızlanma sonucunda, köklü yapısal değişikliklere uğrayacaktır. Bu da toplumsal ve ekonomik bir çok sorun doğurabilir.

Tüm refahlarını silah yapımı ile sağlayan çevreler, silahsızlanmayı ölemek için, azımsanmayacak engeller çıkarabilirler.

Son yıllarda insanlık barış yolunda büyük adımlar atmış bulunuyor. Yüzyıllarca önce şair Virgilius,

“Bana mesken olan toprak
Sende savaş belirtileri var.
Savaşa hazırlanıyor bu sürüler bu atlar.
Ama biz bunların sabana koştuğunda gördük.
Aynı boyundurukta yürüdüklerini de;
Barış umudumuz yok olmuş değil yine.”

demişti.

Bizim barış umudumuz her geçen gün daha da güçleniyor.

BARIŞ VE SİLAHSIZLANMA

Av. Niyazi AĞIRNASLI
Çağdaş Hukukçular
Derneği Genel Başkanı

BARIŞ ve SİLAHSIZLANMA, dünyamızı, dünya halklarının kaderini derinden igilendiren iki güçlü sözcük. Dünya halkları Savaş istemez. Türkiye halkının da savaşıla elde edeceği çıkarlar olduğu savunulamaz. Böyle olunca dünyamızın silahlardan arınmasını, Barış içinde yaşamasını isteriz kuşkusuz. Ne çare ki ne Dünya barışını korumak ve nede silahsızlanmayı sağlamak bizim elimizde değil. Biz, derken sâdece burada toplanan Aydın kişileri, Çağdaş Hukukçuları, hat-ta tümüyle Yurtsever aydınları değil, topyekün Türk Ulusunu amaçlıyorum. Ulusal birlik ve bütünlük çağrılarını ırkçı, mezhepçi bölün-meleri körükliyenleri, siyasî cinayetleri kışkırtanların yaptığı, poli-tikaya egemen güçlerin ve dışa bağımlı ekonomi düzeninin bilinçli sa-vunucularının gürültülerinin yankılar yaptığı sevgili vatanımızda bu bir avuç güçlü görünen azınlık dışındaki tüm halkımızı amaçlıyorum kuşkusuz. BARIŞ ve SİLAHSIZLANMA çağrılarında onların sesi yankılar yapabilir ve tüm Dünya halklarının insanlığın sömürsünden pay alanlar dışındaki büyük ve ezici çoğunluğunun bilinçli birliği sağ-lanabilirse silahsızlanma ve Barış dünyaya egemen olabilir düşünce-sindeyiz.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'in silahsızlanmayla ilgili ve güçler dengesi içinde Barışı koruma doğrultusunda çabaları ve girişimleri vardır.

- Atom Enerjisi komisyonun kurulması,
- Klasik konvansiyonel silahlar komisyonu,
- Savaş propagandası yapılmaması hakkındaki Deklarasyon,
- Nükleer silah taşıyan uçakların uçurulmasının yasaklanması,
- Uzay'ın silahsızlandırılması,
- Nükleer silah yapımının önlenmesi anlaşması,
- Nükleer silaha sahip olmayan ülkeler arası konferans...

Bu doğrultudaki girişimlerin belli başlılarıdır. Ne yazık ki bu gayretler hem yetersiz ve hemde sâdece dünya halklarına zaman kaybettirici niteliği aşamamakta, geri bırakılmış ülkelerin kalkınması, silahlanma yarışıyla da engellenmektedir. Eski A.B.D. Başkanlarından EISENHOWER bile silahlanmanın nelere malolduğundan yakınmak zorunda kalmış ve şu sözleri söylemiştir:

(Bir bombardıman uçağı : 30 şehrin okuluna, herbiri 60 bin kişilik şehirlere hizmet götürecektir iki elektrik santraline, iki tane tam teşekküllü hastaneye, 50 Kilometre Otoyoluna malolmaktadır.)

Yoksul ülkelerin Bombardıman uçağına ayırdığı ödeneklerin nelere malolduğunu Eisenhower'ın şu açıklamasıyla birlikte değerlendirmek sanırız ki yararlı olacaktır. Nitekim A.B.D. yöneticileri Askerî yardımla Ekonomik yardımı EKONOMİK SAVAŞIN iki özel alanı olarak ele alırlar ve silahsızlanmaya da ekonomik açıdan, yâni KÂR açısından yaklaşım getirirler. Sömürü alanlarına karşı düşüncelerinde Kâr faktörünün yanısıra uzun vadeli siyasal amaçlar da yatar. A.B.D. Emperyalizminin belli başlı kişilerinden ve geçenlerde Türkiyeyi ziyaret gereğini duyan NELSON ROCKEFELLER'in Türkiyenin KÜÇÜK AMERİKA olma heves ve coşkusu içinde A.B.D. dostluğuna dört elle sarıldığı 1956 dönemlerinde Türkiye için söylediği şu sözler çok ilginçtir:

"Bizimle dost olan ve bize uzun süreli sağlam askerî paklarla bağlı Türkiye gibi ANTI-KOMÜNİST hükümetlerin iktidarda bulunduğu ülkelere yapılacak yardımlar ve açılacak krediler öncelikle askerî olmalıdır. OLTAYA YAKALANMIŞ BALIĞIN YEM'E İHTİYA-CI YOKTUR. Bu noktada Dışişleri bakanıyla aynı fikirdeyim. Genişletilmiş ekonomik yardım, örneğin Türkiyede bazı durumlarda düşünülenin tersi sonuç verebilir. Bağımsızlık eğilimlerini artırıp yürütülen askerî planları zayıflatabilir. Bu tip ülkelere ekonomik yardım da yapılabilir amma bu ancak bize uygun ve bağımlı hükümetleri ayakta tutacak ve bize düşman muhalifleri zararsız bırakacak biçim ve miktarda olmalıdır... Bunlarla bağıntılı olarak ÖZEL SERMAYE yatırımlarını da ayarlamak gereklidir. Hükümet Özel sermaye yatırımlarını cesaretlendirmeli ve onlardan akıllıca yararlanmasını bilmelidir. Bu yatırımlar yardımıyla birçok siyasal amaca ulaşılabilir. Bu tip özel sermaye yatırımları zamanla bütün gayrimeşru muhalefeti ve politikamıza karşı direnişi ortadan kaldıracak ya da nötralize edebilmelidir. Ayrıca bizi desteklemekte kararsız ve sallantılı olan özel girişimleri ve çıkar çevrelerini de etkilemelidir. A.B.D. ile işbirliğine ha-

zır yerli işadamlarına yardım artırılmalı ve böylece bu işadamlarının ilgili ülkenin ekonomisinde kilit noktalarını ele geçirmeleri, buna dayanarak politik etkilerinin güçlenip artması sağlanmalıdır.”

Sermayenin politikaya egemen güçleri her zaman bu açıklıkla konuşmazlar kuşkusuz. Rockefeller, kamuoyuna yansımıyacağı düşüncesiyle olacak, Eisenhower verdiği raporda bu derece açık konuşmakta sakınca görmemiştir. Emperyalist ülkelerin ekonomik yardımıyla kalkınmayı düşliyenlerin nasıl bir oyun doğrultusunda koşullandırıldığıının kanıtlarından sâdece bazılarına değinmek bu bilinç düzeyindeki bir toplulukta yeterlidir kuşkusuz.

Gayrisâfi millî hasıladan savunma giderlerine ayırdıkları pay açısından Türkiye ilginç bir yer işgal ediyor. NATO ülkelerinden:

1 — A.B.D..	G.S. Millî hasılanın	% 6	sını,
2 — Türkiye.		% 5,6	sını,
3 — Yunanistan		% 5,5	ini
4 — İngiltere.		% 5,1	ini,
5 — Portekiz..		% 3,9	unu,
6 — Fransa		% 3,7	sini,
7 — Fd. Almanya..		% 3,6	sını,
8 — Hollanda.		% 3,4	ünü,
9 — Norveç..		% 3,1	ini,

savunma giderlerine ayırmaktadır.

Nato ülkeleri arasında Millî gelirinden savunmaya ayırdığı pay açısından ikinciliği alan Türkiyenin Ekonomik seviyesi ve gücü dikkate alınırca geri kalışımızın belli başlı nedenlerinden biri aydınlanmış olur. Diğer Nato ülkeleri: Belçika.. % 3, Danimarka ..% 2,6, Kanada. % 1,9 dur. (Kaynak The Military Balance 1977-78 Stratejik Etütler Enstitüsü yayınları.) Tabii sıcak savaşın içine itilen ve silahlanma yarışına zorlanan MISIR, İSRAİL, İRAN, ÜRDÜN, SURİYE gibi ülkelerin kendi Millî hasıllarından savunmaya ayırdıkları paylar çok daha büyüktür. Harcamaların büyük kısmı dövizle olduğu için Türkiyenin yıllık savunma harcamalarına da değinmekte yarar var: 1974 yılında 1,2 Milyar dolar olan savunma harcamaları 1975 de 2,2, 1976da 2,8 ve 1977 de 2,7 milyar dolara yükselmiştir. (Rakamlar aynı kaynaktan alınmıştır.)

İkinci Dünya Savaşında Nazi Ordularının Afrikadaki başarıları-na seyirci kalan A.B.D.nin KUYEYT ve SUUDİ ARABİSTAN PET-

ROLLERİ tehlikeye düşünce İngilterenin yardımına koşmakta MONTGOMEY'yi ROMMEL'e karşı desteklemekte gösterdiği kararlılık petrol yataklarının Almanyanın eline düşmesini önlemiş ve büyük ARAMCO nun kurulmasını Ameriken sermayedarlarının büyük paylar almasını sağlamıştı. TRUMAN Doktriniyle Yunanistanla Türkiyenin Şubat 1947 de Amerikan şemsiyesi altına alınmasından sâdece iki gün sonra dört büyük Amerikan şirketi ARAMCO nun genişletilmesi sözleşmelerini imzalamışlar ve A.B.D.nin bu bölgeye ilgisi bundan sonra güçlenerek sürmüştür. Yunanistanla Türkiye ANTI-KOMÜNİZM görevinin verilmesinin A.B.D. Emperyalizminin öncü karakolu ve vurucu gücü olarak İSRAİL'in devamlı silahlandırılıp desteklenmesinin altında başta zengin petrol yatakları olmak üzere Ortadoğu sömürüsünün yattığı bilinmektedir. IRAK petrollerini % 5 payla düzenliyen GÜLBENKYAN'ın bölge için çizdiği GÜVENLİK SÂHASI Türkiyeyi de içine almakta ve Yabancı petrol şirketlerinin başta MOBİL ve SHELL olmak üzere Türkiyede petrol bulmamalarının, bulunan rezervlerin krokilerini WASHINGTON daki özel kasalara yerleştirdikten sonra kuyuları körleştirmelerinin ve duruma taniş olmuş Türk işçi ve teknisyenlerini iş kazalarına kurban etmelerinin kökeninde dev petrol tröstlerinin çıkarları ve geleceğe yönelik planlar saklıdır. Türkiyede İrk ve Mezhep kavgalarının körüklenmesini, Barış gönüllüleri adı altında doğuyu köy köy, ev ev tarayan A.B.D. ajanlarının girişimlerini, Türkiyenin uyanışından duyulan tedirginliklerin nedenlerini doğru değerlendirenlerin Milliyetçilik, Bayrağa saygı, ANTI KOMÜNİZM yarışmalarının Mücadele birliklerinin altında BÜYÜK ARAMCO çıkarıcılığının ve işbirliğinin yattığını kavramaları elbette kolaylaşır.

SİLAHSIZLANMA yı ve BARİŞ'ı hangi güçlerin engellediği iyice saptanmadıkça gerçek barışa giden yolların bulunmasının olanaksızlığı bizi bu açıklamaları bir kez daha yinelemeye zorluyor.

1958 Yılında 25 büyük silah şirketi, dev petrol tröstleriyle birlikte A.B.D. yönetiminde ve Birleşik Devletlerin Dünyayı yönlendirme gayretlerinde söz sahibidir ve bu söz en etken ve geçerli olanıdır:

BOEİNG AIRPLANE CO., GENERAL DYNAMİCO, LOCKHED AIRCRAFT CORP., NORTH AMERICAN AVIATION.. en başta gelen büyük silah şirketleridir. Bu 25 şirketten 11 i uçak 7 si Elektronik, 2 si otomotiv, 1 i lastik, 1 i petrol ve üçü de çeşitli başka kuruluşlardır. İkinci Dünya savaşı sona ermeden bu dev tröstler A.B.D. yöneticileriyle pazarlıklara girişirler. Silah endüstrisinin geleceği, pazar-

lamalar, soğuk ve gerektiçe mevzii sıcak savaşlar hep gündemdedir. Şirketlere silah üretimini sürdürmelerinin, yeni pazarlar bulmanın garantileri verilmeli, Dünya sömürsünün bu araçları korunmalıdır. Gerçekten A.B.D. yüksek yönetimi bu doğrultuda çabalar harcamış, KORE, VİYETNAM, AFRİKA, GÜNEY AMERİKA ülkelerinde ya savaşları çıkarma, ya Bağımsızlık savaşlarında gerici güçleri destekleme, yada yarattığı çıbanları işletip büyütme (İsraile yaptığı gibi) yollarla ülkesinin silah endüstrisini koruyup geliştirmekten geri kalmamıştır. Dünya Jandarmalığını sürdürebilmek çok sayıda ve en üstün vasıfta silahlar üretmeye, teknolojiye en ileride olmaya ve soğuk savaş atmosferini sürdürüp dünyayı silahlandırarak pazarlar yaratmaya bağlıdır. Teknolojideki gelişmeyi izlemeye yeni silahlardan edinmeye mecbur tutulmalıdır dünya ulusları. Sınır ihtilafları yaratmak, çelişkileri derinleştirmek, mezhep ve ırk kavgalarını körüklemek, sol akımları parçalayıp el altından onların bir kısmını bile silahlandırıp birbirine kırdırmak... herşey C.İ.A.nın görevleri arasındadır. Yeter ki dünya sömürsünde A.B.D. devlerinin payı azalmasın. Dünya sömürsüne araç olan silah şirketlerinin batmasına da A.B.D. yönetimi izin veremez. LOCKHEED Şirketi 1971 yılında iflasla yüz yüzeydi. Kapitalist yönetim şirkete 500 Milyon dolarlık karşılıksız ve garantisiz kredi verdi ve şirketi diriltti. Şirket, ürettiği uçaklara pazarlar bulabilmek için dünya ülkelerinden bazılarının yüksek düzeydeki yöneticilerine, söz sahibi Devlet adamlarına ve nüfuzlu Generallere rüşvetler dağıttı, uçaklarını satma olanağını sağladı. Japon Başbakanı Tanaka, İtalyada, Türkiyede ve başka ülkelerde rüşvet alanların açığa çıkarılması ve cezalandırılmaları sürüp giderken Türkiyede rüşvet olayı örtülmüş, küllenmiş görünüyor. A.B.D.nin öz çıkarlarını savunmada yarışa girenlerin bu tür gizli büyük hediyelerden pay alıp almadıkları kuşkusu vicdanlarda soru işaretleri olarak düğümleli kaldı.

1956 İstatistiklerine göre A.B.D.de toplam 728.800 bilim adamıyla Mühendisten 182.226 sı yani % 25 i silah endüstrisinde görevlidir. A.B.D. Savunma bütçesinin % 29,3 ü Askerî personel giderlerine % 25,9 u işletme ve araştırma ve geliştirme, % 2,4 ü de inşaat giderlerine harcanmıştır. Silah fabrikalarının büyük payı dikkat çekici bir düzeydedir. İkinci Dünya savaşı boyunca ve Kore savaşı sırasında uçak parçaları ve motorları yapan FORD ve GENERAL MOTORS otomobile istek arttığı için uçak alanından çekilmiş ve otomobil yapımına hız vermişlerdi. 1960 larda her iki fabrikanın FÜZE alanına kaymaları özel sektörün kâr amacını ön planda tuttuğunun tipik bir örneğidir.

A.B.D.nin diğ er ÷lkelere yardım projelerinde iki soruyu incelerler: Ge-rekli mi? Rantabl mı? bu sorular yardım isteyen ÷lkelere sorulur ama kararların verilif nedenleri arasında alınan cevapların etkisi he-men hiç yok gibidir. Burada A.B.D. emperyalizminin öz çıkarları ağır-lık taşır. İstenilen güvencelerin azaltılıp çoğ altılması, alternatiflerin önceden araştırılması bu öz çıkarlar doğ rultusundadır. Yazılı, sözlü ikili anlaşmalarla ÷lkelerin bağımlı hale getirilmesi, özellikle bazı ÷l-kelerin kendi ordularına iş gal ettirilmesi, darbelerle iktidarların de-ğ iştirilmesi, yıprananların yerine yeni ve daha uydu alternatifler se-çilmesi, kimi zaman siyasi partilere Lider yada Başbakan adayı aran-ması ... İşte A.B.D. Emperyalizminin uygulama yöntemleri ve iş te Dünya barışının ve silahsızlanmanın kaderinin bağılı olduğı kördü-ğüm.

Türkiye Barolar Birliğinin böyle bir Sempozyum düzenlemiş ol-ması bize onurla dolu ağır bir sorumluluk yükliyor. Silahsızlanma ve barış doğ rultusunda yüzlerce, belki de binlerce kilometrelik uzun bir yolda tek doğ ru adımın atılmasında etkili olabilirsek bu onurdan şe-refi temsil ettiğı inancı olduğumuz mesleğimize pay ayrılmış olacaktı-r. Bu iddialı girişime ancak gerçekçi yoldan ve konulara özgürce bir yüreklilikle yaklaşılabilir. A.B.D. Emperyalizmine karşı, sürdürdüğü dört yıllık silah Ambargosunun öfkesi Kırk milyonluk bir mezarlık bırakma pahasına Türkiyede kurduğı üsler, tarlalarımıza ne ekebile-ceğimizin kendisine danışılması isteğinden, Kıbrıstaki soydaşlarımı-za can güvenliğı sağlayabilmek için yapılan çıkarmada ve kıt'a sağan-lığı konusunda Yunanlıları Türkiyeye tercih etmesinin kırgınlığı için-de olmadan, Dünya Barışını ve silahsızlanmayı gerçekten isteyip istemediğini, Emperyalizmin yapısal varlığındaki ekonomik savaşın nedenlerini saptamadan doğ ru bir yaklaşım kurulamıyacağını simge-lemek zorunluydu. Biz de öncelikle bunu yapmak istedik.

Yapısındaki çelişkiler, Nükleer gücü vb. nedenlerle üçüncü Dün-ya Blokunu NATO ve VARŞOVA paktlarından sonra gözden geçirm ek Barışa giden yolları iyi saptama açısından sanırız ki doğ ru olur.

A.B.D. Emperyalizminin silahlanma yarışına öncelikle ağırlık koymas ı S.S.C.B.ni de silahlanmaya zorladı. NATO nun kuruluşu WARSHOVA paktının kurulmasında etken oldu. A.B.D.nin hem Nük-leer ve hemde Konvansiyonel silah gücü 1970 yıllarına kadar Sovyet-ler Birliğine üstündü. Bu yıllarda Konvansiyonel güçlerde eşitlik sağ-lanmış ve giderek Sovyet Bloku silah üstünlüğünü elde etmişti. Şimdi Nükleer güçler açısından da iki blok eşit durumdadır denilebilir. Ba-

rışa ve silahsızlanmaya gidecek yolları tıkayan faktörlerin başında Bloklaşmaların geldiği görülüyor. Öncelikle NATO ve WARSHOVA paktları dağılmalı, silah üreten dev tesislerin insanlık yararına üretime dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Nükleer silah, yakıcı, öldürücü gazlar üretimi kesinlikle yasaklanmalıdır.

Ayda 20 santimetrelik bir hedefi Laser ışınlarıyla yokedebilecek güçle, binaları, şehirleri ve fabrikaları koruyarak sâdece insanları öldürecek Nötron bombalarını keşfetmekle öğünenlerin insanlık için büyük tehlike olduğu bilinmeli ve insanlık bu güçlere karşı birleşmelidir. Buradan, dünyaya seslenişimiz, tüm silahlanmalara karşı insanlığın ortak İSYAN'ını örgütleme ve ajite etmek doğrultusunda bir küçük, amma onurlu katkı olmalıdır. İnsanların insanlar tarafından ve geri bırakılmış dünya halklarının sömürü düzenine egemen dev tröstlerce sömürülmesi mekanizması temelinden yıkılıp yok edilmedikçe gerçek barışa erişilemeyeceğinin bilincindeyiz. Geri bırakılmış ülkelerde ve bu arada Türkiyemizde özgürlüklerin yok edilmesi, açık faşizmin ülkeye egemen kılınması çabalarının yurtseverlikten ve bayrağa saygıdan değil emperyalizme hizmet yarışmasından kaynaklandığını biliyoruz. SİLAHSIZLANMA'NIN VE DÜNYA BARIşININ sağlanması ANTİFAşİST ve ANTİ EMPERYALİST SAVAş BİRLİĞİYLE sağlanabileceğini de iyi biliyoruz. Türkiye önce iç barış ve hemen bununla birlikte insanlığın barışı doğrultusundaki silahsızlanma savaşına böyle bir bütünlük ve birlik içinde katkıda bulunabilir.

Amerikan silah ambargosu Türkiyeye silahını kendi yapma gereğini hatırlattı. şimdi Ordu Yardımlaşma Kurumu ile bazı Sermaye çevrelerini, Koç Holdinglerin vs.inin Türkiyede silah endüstrisini kurmak ve geliştirmek üzere ortak çalışmalar yaptığı söyleniyor. Bu kurum ve şirketler arasında Orduya silah yapıp satma, Ortadoğuya da silah ihraç etme konusunda organik bağlar kurulmasında Emperyalist amaçların ve özellikle subayları tüccarlaştırma ve sermaye sınıfının çıkarlarını savundurma amacının yatıp yatmadığı düşünülmeğe değer sanırız. Temelinde yanlış bulduğumuz rakipsiz ve kontrolsüz büyük kârlar sağlıyacak bir silah sanayiini olsa olsa Devlet kurabilmeli ve savunmanın kaderini şirketlere bağlamamalı ve Ordu Yardımlaşma Kurumu da böyle bir girişimden kesinlikle sakınmalıdır inancındayız.

Silahsızlanma konusundaki insancıl temel görüşler elbette öncelikle geçerlidir.

Çağdaş hukukçuların görevi halk ve insanlık düşmanlarına karşı bu büyük birlik içinde yerini almak ve halkımızın aldatılmasına, bölünüp parçalanmasına engel olmak için bütün gücüyle mücadeleye katılmaktır.